Konung Oscar i Ryssland eller det olycksbringande famntaget

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

Det var Söndag. Vädret var ovanligt lugnt, så att åskdundret från Kronstads svåra kanoner, hvilket bebådade ankomsten af någon särdeles hög resande, kunde svagt höras af personer, som befunno sig i närheten af Newaflodens utlopp i Finska viken, ehuru afståndet är rätt betydligt. Väl hade ett oredigt rykte förtäljt, att en utländsk furste (somlige sade: från Danmark, andra från Sverige), skulle endera dagen göra besök i Rysslands hufvudstad; men blott ett fåtal af dess inbyggare hade riktigt reda på, huru dermed förhöll sig; och stadens tyska I Petersburg funnos redan då ett så stort antal dels verkligen infödda tyskar, dels af tyska föräldrar i hufvudstaden födda, att det uppskattades till omkring 80,000 personer. befolkning, bland hvilken förf., som då vistades i Petersburg, isynnerhet umgicks, visade ej allenast föga eller intet intresse för ankomsten af en svensk konung eller prins, utan tillät sig till och med rätt hånande yttranden om obetydligheten af ett sådant besök i det stormäktiga Ryssland; ja, de utläto sig helt rikanerande om en sådan personlighets af dem förmodade oansenliga utseende. Man såg också ej i staden ens en tillstymmelse till ett festligt mottagande, och dess invånare, af alla nationaliteter, gingo helt lugna sin gata fram.

Att inloppet till S:t Petersburg är sådant, att endast smärre fartyg kunna inpassera, det torde vara för litet hvar bekant; hvarföre också den väntade höga gästen endast i en rysk rodd-slup kunde färdas upp i staden; men icke engång något nyfiket öga syntes vid flodens stränder afbida passerandet af denna farkost fram till densammas destination, ett längre upp vid Newa-kajen beläget praktfullt palats, om hvilket vi sedermera skola tala.

Ett undantag från denna, minst sagdt, egna likgiltighet utgjorde emellertid närvaron af trenne verkliga Vi säga med afsigt: »verkliga»; ty med Svenskar menar man i Petersburg vanligen svenska talande Finnar, hvaraf minst 10,000 der finnas. Svenskar (Stockholmare), hvilka, på enskild väg underrättade om sanna förhållandet med det väntade storbesöket, hade tagit plats i aktern af en såkallad fiskbark, hvilken, jemte flere andra af samma slag, låg förtöjd utmed flodkajen, strax nedom den särdeles långa ponton-bro, som bar namn af Isaks-bron (eller, som man i allmänhet orätt kallade den, Isaks-bryggan). Klockan var omkring 6 på aftonen; de väntande svenska ynglingarne hade kommit öfverens om, att, ehuru så få, helsa den ankommande på ett sätt, som på samma gång var ett behof för deras hjertan och ej gerna kunde undgå att hos den kärkomne fursten väcka en känsla af glad tillfredsställelse. Efter vid pass en half timmas spänd förbidan, hvarunder de oaflåtligt blickade nedåt floden, varseblefvo de, på det ställe der densamma bildar en lindrig krökning, någonting hvitt, oredigt skymtande, hvars orsak de ej strax kunde fatta; men snart utropade en af dem, som redan vistats några år i Petersburg: »Åh! kors! ... det är ju de ryska marin-soldaternas hvita öfverskjortor vi se! ... Ja, nu skönja vitydligen slupen; den nalkas långsamt, för strömdragets skull! ... och hvem sitter der, i aktern?» — »Jag känner igen honom nu! ...» inföll en af kamraterne! »Det är han, vår älskade Oskar! —» Ja, ja! ... »sade ifrigt den tredje», och bredvid honom sitter ... Brahe! ... den ståtlige grefven! ... excellensen! Jag tror jag får ett riktigt »hjertebanken» vid denna syn! »— Bröder! ...» återtog den förste, »här måste hurras, och det med besked!. . . hållom våra strupar i ordning!»

Nu följde en djup tystnad, som endast afbröts å ena sidan af de öfver den ofantliga träbron framilande vagnarnas buller, och å den andra af roddarnes jemna årtag. Med förvåning sågo nu våra unga svenskar på närmare håll de

roendes högst besynnerliga gala-uniform, som bestod af en hvit, utanpå kläderna dragen fotsid och vid skjorta, som gick dem högt upp i nacken, der hufvudbonaden, en hög, temligen klumpig tschakot, vidtog; i sanning en drägt, som föreföll den dervid ovane åskådaren sjömans-aktig, ja, nästan barrock.

Men nu var stunden inne: slupen hade kommit helt nära, på högst 3 famnars afstånd från fisk-barken. I ett ögonblick ryckte de trenne svenskarne mössorna från hufvudet; en af dem ropade med klar och stark röst: »Lefve prins Oskar! ... lefve Sveriges och Norges kronprins!» Och derpå följde, med lyckad jemnhet, ett skallande, tre gånger trefaldt hurrah! ! !

Högst överraskad af denna oväntade, hjertliga hyllning midt under en annars nästan sårande stillhet, vände fursten hastigt sitt ansigte åt det håll, hvarifrån ropet kom, och, rodnande af glädje, helsade han först med aftagande af hatten, men vände sedan flera gånger hufvudet tillbaka, och nickade ytterst vänligt, på det honom egna, älskeliga sättet. Att grefve Brahe ej heller varokänslig för denna yttring af de unga landsmännens varma patriotism, ehuru han visade det på ett lugnare sätt, det förstås af sig sjelft.

Länge stodo ej nu våra tre svenskar qvar på barken, utan skyndade snart upp på bron, hvarifrån de kunde med blicken följa slupen, ända tills den lade till vid den präktiga trappa, som förde upp på granit-kajen, midtför det s. k. Tauriska palatset, dit prinsen nu, mottagen af dertill utsedda ryska dignitärer samt af svenska ministern, genast beledsagades. Naturligtvis hade också ett par höga herrar följt honom på färden från Cronstad.

Af det redan sagda, och isynnerhet af den ofvannämnda excellensens närvaro såsom resesällskap, torde läsaren redan hafva funnit, att här icke alls är fråga om vår nu regerande konung, ej ens såsom arffurste, vid hans besök i Ryssland, utan om hans höge herr fader, då ännu kronprins, ehuru vi ej ansett olämpligt att gifva denna berättelse en något anticiperad titel, dels för det korta och koncisa i benämningens klang, dels emedan ju en kronprins hos oss vid många tillfällen fungerar som vikarierande konung och en thronens representant; och skulle någon af våra läsare i alla fall misstycka detta vårt förfarande, eller anse sig deraf missledd, så kunna vi ej annat än helt ödmjukt bedja om ursäkt för denna lilla mystifikation, hvilken vi ju redan nu, så godt som i berättelsens början, skynda att undanrödja, under förhoppning att mången skall anse det såsom en ej obehaglig syrpris, att här förnimma händelser, som för nära femtio år sedan tilldrogo sig med en af oss alla högt älskad furste, och som till en del utgöra en rätt besynnerlig, men tillika, såsom osssynes, temligen intressant episod i hans lif; hvarvid särskildt bör märkas, i afseende på möjligen väckt förundran öfver det orimligt långa dröjsmålet med densammas publicerande, att detta skett dels af grannlagenhet mot en deri agerande, först på senare tiden afliden person, dels derföre, att manuskriptet till vår berättelse, redan uppsatt i Petensburg åren 1830 och 31, vid författarens återvändande till Sverige sistnämnda år, råkade blifva qvarlemnad hos en vän, som begärt få läsa det, men som först nu för ett par veckor sedan, vid ett besök i Stockholm på gamla dagar, ändtligen hade godheten återställa det till dess egare, hvilken ansåg dess fördröjda utgifvande i alla fall kunna försvaras med det gamla ordspråket: »bättre sent än aldrig!»

Men vi återtaga tråden af vår började framställning:

Att våra unga svenskar nu hastade till närmaste schweizeri, för att, inom sig, med ett par glas punsch fira den för dem så trefliga händelsen, att hafva varit de enda som fått på fosterländskt vis välkomna sin kronprins, det kan man lätt föreställa sig. Vi lemna dem för tillfället i utöfning af detta deras lofliga förehafvande, för att en dag sednare återträffa åtminstone ett par af dem, och företaga oss emellertid att gifva läsaren en idé om den bostad, man för den höga gästen iordningställt.

Det ofvannämnda s. k. Tauriska palatset egdes, i Catharina II:s tid, af furst *Potemkin* med binamnet

Tauritscheshoi, i afseende på hans blodiga segrar i Taurien. Såsom varande hennes gunstling, blef han af henne ej allenast beklädd med de högsta äreställen, utan ockö̈fverhopad med stora rikedomar. Genom obändigt högmod och omättlig äregirighet usurperade han ett nära nog oinskränkt välde, som i viss mån till och med trotsade monarkinnans ofantliga makt. Men — han föll likväl! Detta palats blef skådeplatsen för hans sista triumf. Vid den glansfulla hemkomsten från sina, med strömmar af ryskt blod vunna senaste segrar och eröfringar, erhöll han denna, för honom enkom uppbyggda och inredda prakt-boning såsom den sista ödesdigra gåfvan från sin generösa herrskarinna, och sjelf invigde han den med en sardanapalisk fest, hvarvid hon, som kände sig sårad af den öfverdrifna pomp och lyx han utvecklade och hvilken tycktes anlagd på att, om möjligt, öfverbjuda hennes egen kejserliga glans och ståt, snart förkortade sin höga närvaro och redan efter en stund drog sig misslynt tillbaka. Och då han, ehuru berusad af sin oerhörda medgång och lycka, nu af hennes beteende begynte märka hvad klockan var slagen, kastade han sig, dels troligen genombäfvad af en dyster aning om sitt förestående olycks-öde, dels kanske ock öfverväldigad af en sista tacksamhets-känsla, högt gråtande till hennes fötter. Hon aflägsnade sig likväl, till allmän bestörtning, med tydliga tecken till harm, och — detta blef sista gången hon såg honom; ty snart derefter, då han var stadd på resa till Moldau, hvilket land han redan inbillade sig kunna lägga under Rysslands oinskränkta herrskare-välde, sjuknade han ytterst häftigt, midt under sin färd, af en vådlig tarm-kolik; och denne så mäktige furste fick nu beqväma sig att, på öppen landsväg, i sin vagn utkämpa dödskampen och uppgifva sin sista suck i armarna på sin nièce, *Branika*.

I hela den ryska kejsarstaden finnes väl knappast någonting, som så kraftigt erinrar om den allvarliga sentensen: »*Sic transit gloria mundi!*» — som detta, oaktadtdess oerhörda, isynnerhet inre prakt, mer och mer förbleknande palats. Likasom i brinnande skrift framstå dessa ödets förkrossande ord från de mörknade marmor- och spegel-väggarne; genom de lättaste fjät inom dessa öfvergifna pelaresalars ofantliga omkrets återljuda de på ett sätt, som för ingen del kan jäfvas; de träffa en der, vid anblicken af dessa grupper och rader af sekelgamla marmorarbeten och kristall-kronor, af dessa i bleck efterapade, förr af silfver förfärdigade löfverk och blomsterguirlander å pelare och kandelabrar; ja, af allt hvad konsten mägtat uppfinna för att förherrliga dessa numera öde stående gemak och salar, hvilkas prakt föga torde gifva efter för hvad oss förtäljes i Tusen och En natt.

Hvad åtgärder som i hast vidtogos för att hos den här inqvarterade höga gästen någorlunda förmildra det intryck af jordisk vansklighet, hvilket han ej gerna här kunde undgå, derom har förf. alls ingen kunskap, ej heller om vederbörandes möjligen beräknade afsigt med valet af just denna boning framför så många andra disponibla af nyare, friskare art och prakt; nog af, här var det som prins Oscar inqvarterades, och huruvida han der fann någon trefnad, är oss alldeles obekant, äfvensom huru han tillbragte sin första afton i Petersburg. — Dagen derpå gjorde han på förmiddagen, i sällskap dels med kejsar Nikolaus eller någon annan af den kejserliga familjens medlemmar, dels med vissa, honom till sällskap lemnade stor-dignitärer, åtskilliga utflygter för beseende af staden och dess förnämsta märkvärdigheter; men mot aftonen företogs en promenad i vagn till dessa trenne förtjusande öar, hvilka, omslingrade af en från Newa utgrenad arm, kallad Newka, utgöra för Petersburg en lustvandringsplats, som i viss mån skulle kunna jemföras med vår Djurgård, om den icke totalt saknade hvarje tillstymmelse tillkullar, ännu mer till berg, och dessutom ej vore till omfånget densamma vida underlägsen. Namnen på dessa tre med broar förenade öar, eller rättare sagdt, holmar, äro: *Krestowsky, Jelagin* och *Kamennoi-Ostrow*.

Ryktet om den svenska prinsens ankomst, och särdeles om hans vackra utseende, hade emellertid som en löpeld spridt sig kring hela staden, och då Tidningarne förkunnat hans tillämnade färd till öarne, i sällskap med den kejserliga familjen, så begåfvo sig Petersburgs invånare i många tusende-tal, dels åkande eller gående, dels i båtar, ditut, och framför allt var det qvinnorna, som voro ifriga att få se åtminstone en skymt af den sköna fursten.

Redan tidigt på eftermiddagen infunno sig de lägre klasserna, män, hustrur, ungdom och barn, alla i snygga drägter, skyndande till de många förlustelse-tillfällen, hvilka här, lika som hos oss på Djurgården och måhända i ännu större mängd stodo folket till buds, såsom s. k. rutsch-banor, gungor, karuseller, kapplöpnings-banor, boll-

och kägel-spel, lokaler för lindansare, konstmakare och polichineller, m. m., för att under väntan på de höga personernas ankomst deltaga i de för deras klass vanliga nöjena, hvilket skedde med lifliga, men derföre icke bullersamma fröjde-yttringar. Ett par timmar senare ankom medelklassen, hvaribland dessa välmående, aktningsvärda, gammal-ryska handlande, i sina mörka, ända upp till halsen igenknäppta kaftaner eller fotsida rockar, högresta sammetsmössor och långa, krusiga skägg. Hufvudstadens förnäma, eleganta verld, infann sig ej någorlunda allmänt förrän omkring klockan sju på aftonen. En del af dem, hvilka voro mera roade af att spatsera till fots, stego ur sina åkdon på dertill anvisade rymliga platser, men de återstående voro likväl så ytterst talrika, att man omderas storartade vagns-promenad fann sig föranlåten instämma i dessa en viss, välkänd författares ord: »Här är mer än *longs champs* i Paris, mer än Korso-farten i Rom och de storståtliga Praterfärderna i Wien».

Oöfverskådliga dubbel-rader af otaliga åkdon af alla slag, benämningar och former, men till största delen bestående af fyrspänniga, präktiga ekipager, färdades nu i smått skridt utmed dessa öars mycket breda kör-vägar, utan att ens ett ögonblick hindras i deras framskridande; ty deröfver vakade, isynnerhet vid korsvägar och broar, de på mångfaldiga platser posterade Gensd'arme-piketerna och de öfverallt utställda polismännen af alla grader, hvilka utdelade stränga befallningar till körsvenner och kuskar, och, som bättre var, vunno villigt gehör. Det mellan de begge vagnsraderna med flit lemnade, breda tomrummet begagnades emellanåt af den kejserliga familjens och svitens merändels sexspänniga ekipager, hvilka med ilande fart sågos en och annan gång skynda framåt.

På mångfaldiga ställen, helst i täta lunder eller bakom lummiga trädgrupper, voro regements-musik-korpses placerade, så att de promenerande knappast hört en af dem frambringa de sista tonerna af ett stycke, förrän örat syrprenerades af ett annat, hvars välljud, utgående från omärkliga musici, gjorde en desto större effekt. På den ifrågavarande aftonen kunde man räkna mer än tjugu sådana korpser. —

Strax efter slaget sju märktes på något afstånd i folkmassorna en stark sensation; man skockade sig så nära tillåtligt var intill vagns-filerna, alla hattar och mössor rycktes hastigt från hufvudet, och i vördnadsfull stillhet, utan allt bråk, utan alla hurra-rop afbidade man ögonblicket, då de kejserliga vagnarne, som nu voro i antågande skulle komma nära. Författaren hade, i sällskap meden af de ofvannämnda trenne svenskarne, i tid intagit en god plats utmed den väg, der hofvet hade att till en början passera. Kejsar Nikolaus sjelf, den särdeles ståtlige mannen, var till häst, och red än tätt utmed kejsarinnans vagn, gladt tilltalande sin deri befintlige gäst, än aflägsnade han sig några famnar, för att på nära håll helsa på en eller annan högre person, den han märkt i någon vagn, eller som var till häst, likasom han. Prins Oskar åkte, enligt den stränga etiketten, baklänges, med Brahe vid sin sida; midt emot honom satt kejsarinnan; men hvem hon hade bredvid sig, kan jag ej bestämdt uppgifva. Särdeles anmärkningsvärdt fann jag det förhållande, att vår kronprins för tillfället hade en uppsyn, blandad af ytterlig vördnad och en ödmjukhet, som gränsade till — att jag så må säga — förkrosselse; hvartill ej gerna någon annan orsak kunde förefinnas, än att han kände sig alltför obetydlig i jemförelse med de hög-mäktiga personer, hvilkas gäst han nu var; ja, första gången kejsaren, efter ankomsten till öarne, närmade sig vagnen för att tilltala honom, fann prins Oskar för godt att skyndsamt resa sig upp, för att stående svara honom; men då detta af Nikolaus genast afböjdes, gjordes sedermera endast ett svagt försök att för andra gången upprepa det, när kejsaren åter nalkades.

Allteftersom prinsen helt sakta åkte vidare, hördes bland åskådarne ett halfhögt bifalls-sorl; alla funno hans utseende särdeles behagligt, och bland fruntimren rådde en verklig beundran, som ej kunde undgå att här och der framkalla ett, om ock dämpadt utrop af förtjusning, såsom: »Ack, hvad han är vacker! ... Gud i himlen, så söt han är!» ... o. s. v. Det senare utlåtandet, som afgafs på tyska, härrörde från ett ungefär 25-årigt fruntimmer, som, tillika med en medelålders herre (förmodligen hennes man),var placerad tätt framför mig och min kamrat; och då hon idetsamma vände hufvudet åt sidan, likasom för att dölja en påkommen sinnesrörelse, så kunde jag tydligen märka, att hon skiftade färg. Skön var hon som en dag, ock hennes följeslagare hade ett ganska distingeradt utseende, utan att just vara vacker. Under det halfhöga, men af mig tydligen hörda samtal, som nu, på tyska, mellan dem följde, kunde man snart finna, att de voro man och hustru. Med en blick af förvåning, hvaruti äfven röjde sig en viss oro, vände han sitt ansigte åt samma håll som hon, och sade: »Sötaste Aurore, hvad kommer åt

dig?» — Efter ett par ögonblicks tvekan svarade hon med osäker röst: »Åh, just ingenting ... men här är så qväft, i folkhopen! ...» — »För all del, låt oss då fort gå härifrån!» — »Ack nej, inte ännu ... om vi dröja litet, så få vi kanske se prin... de kejserliga, ville jag säga, ... ännu en gång!» — »Hm! ... besynnerligt! ... du kände dig ju nyss besvärad af qvalmet, och ändå, ..» — »Ack, kära du, ursäkta mig, jag är så förbryllad af ... den kejserliga glansen!» — »Verkligen eget min vän, ... det är likväl icke i dag första gången du skådar den!» — »Du kan ha rätt ... men ... vill du lemna denna plats, så följer jag dig genast ... med ... nöje!» — »Jag kan se det!» — svarade mannen i en något bitter ton, idet hans blick lyste *till*, af en hemsk glans, som jag, ehuru obevandrad i kärleks-väg, anade härröra från en begynnande känsla af svartsjuka.

I detsamma förde han sin kära hälft, så godt ske kunde, ut ur det värsta folkhvimlet, och vi begge, som trängde oss tätt efter dem, kunde tydligen märka, att något gnabb dem emellan pågick. Snart blefvo vi dock genom trängseln skiljda ifrån dem, och fortsatte långsamt vår promenad till de andra öarne. När vi, inkomna påKamennoi-Ostrof, hunnit midt framför det nätta teater-huset, der italienska operor om sommaren gifvas, återsågo vi redan, på en bänk inom den här befintliga schweitzerilokalen, de nyssnämnda makarne. Hustrun satt tyst och blek, med sänkt hufvud och krafsande tankspridt i sanden med sitt parasol; mannen, som höll i handen en tidning, i hvilken han dock syntes föga läsa, sneglade litet emellan, under lugg, bort till henne, med ett ansigts-uttryck, hvilket sannerligen ej bådade något godt. Vi betraktade dem en stund på vederbörligt afstånd; men då ingen förändring visade sig i deras hållning, ej heller något vidare samtal mellan dem förekom, såsom vi hoppats få höra, så fortsatte vi vår väg, under det min följeslagare med en suck af deltagande sade till mig: »Arma qvinna! ... jag tror sannerligen hon försett sig på vår kronprins! ... Tänk ... ett sådant öde!»

Medan vi ännu stodo stilla utanför teaterhuset, hade vi förmärkt, att en rysk löjtnant, som befann sig helt nära oss, liksom vi, uppmärksamt höll sin blick fästad på den vackra frun; och då hon en enda gång slog upp ögonen och just råkade titta åt det håll, der han stod, hade han skyndat att vördnadsfullt helsa på henne. Nu aflägsnade sig också han, tätt framför oss, och min följeslagare hviskade till mig: »Jag har verkligen lust att språka an den der officern; han tyckes vara bekant med den sköna frun, och skulle kanske befinnas villig, att om hennes person meddela oss några upplysningar.» — »Hur' kan du våga det?» — invände jag, — »militärer pläga vanligen vara särdeles på sin kant, och han kunde misstycka en sådan framfusighet af en obekant.» — »Åh, var inte rädd för det, du! ... den ryska militären utgör i allmänhet i detta afseende ett undantag, helst i de lägre graderna; ja, man ser dem till och med ibland taga sin personalltför litet i akt, då, utom tjensten, etiketten ej här lärer vara särdeles sträng.» — »Derom har jag hittills ej egt ringaste kunskap; men, ehuru besynnerligt detta låter, måste jag väl ändå tro dig på dina ord, efter du i åratal vistats här, och jag deremot blott några veckor.» — »Ett exempel, hvartill jag varit åsyna vittne, bör kunna stärka dig i din svaga tro; hör på nu: Då jag häromdagen gick in i en handelsbod för att köpa mig några lod thé, fann jag der före mig en rysk underlöjtnant, stående utanför disken, i uniforms-syrtut och släpmössa, hållande i ena handen en hvet-bulla och i den andra en dugtig, inlagd gurka, på hvilka han, i alla närvarandes åsyn, helt ogeneradt mumsade. Hvad säges om slikt?!» — »Åh, bevare mig väl! För svenska öron låter det der som en riktig saga! ... Men dröj nu ej länge att utföra din afsigt; mannen går ju ännu helt nära oss.»

Nu steg min kamrat fram, helsade artigt på tyska En stor del af det ryska befälet talar flytande både tyska och franska, somliga äfven engelska, allt med utmärkt god prononciation. och sade: »Ber tusen gånger om förlåtelse, herr löjtnant! ... Som jag märkte, att ni måtte vara bekant med det fruntimmer, vi nyss hade framför oss vid teater-schweizeriet, eftersom ni helsade på henne; så vågar jag fråga, om ni skulle vilja hafva godheten meddela oss, hvem hon är, emedan en dispyt mellan min vän och mig uppkommit angående hennes person.» — »Med mycket nöje, min herre, skall jag gå er önskan till mötes!» — blef svaret; — »helst jag har förmånen vara nära granne med det der herrskapet. De bo på — — —gatan, N:o 39, och jag, i huset bredvid; mannen är notarie vid en af våra Rätter, född i Petersburg af tyska föräldrar; han gifte sig för

vid pass ett halft år sedan med en pommersk fröken Aurora — — —stein, och som jag hade äran samtala med henne på ångbåten, då hon från Stettin reste hit, så känner hon igen mig. För öfrigt vet jag om dem ingenting annat, än att mannen påstås vara, ehuru, som jag tror, utan all orsak, något svartsjuk; jag har hittills ej velat tro

det; men då jag idag fick se henne så blek och nedslagen, och honom så tankspridd och dyster, så tillstår jag, att den förmodan oemotståndligen trängde sig på mig, att folket måste hafva rätt uti sitt påstående, att han redan plågar sin fru med svartsjuka.» — »Jag tackar er hjertligt herr Löjtnant, för detta förtrogna meddelande, och kan gerna tillstå för er, att min vän och jag verkligen anat detta olyckliga förhållande, ehuru vi ej förr än idag sett dessa makar. Och för att löna edert förtroende, vill jag nu, om ni så tycker, låta eder veta, att vi händelsevis råkat blifva de enda, som ännu kunna känna till den anledning, som just här i denna afton, gifvit näring åt hans anlag för jalusi.» — »Åh, är det möjligt?! ... det der låter verkligen märkvärdigt, och jag tillstår, att det skulle ej litet intressera mig, att få del af eder förvånande upptäckt!»

Under det vi alla tre tillsammans fortsatte promenaden, berättade nu min kamrat för löjtnanten allt hvad som tilldragit sig med den vackra frun och hennes man vid åsynen af den svenska kronprinsen, ej uteglömmande ett enda ord af det dem emellan förefallna samtalet; hvarvid den åhörande militären litet emellan betänkligt skakade på hufvudet, och mumlade: »Hm, hm! ... hm, hm! ... har man hört på maken!» Efter berättelsens slut teg han först en dryg minut, men sade slutligen: »Min herre, jag tackar er mycket för dessa förvånande upplysningar! ... Och eftersom vi så oförmodadt råkat komma i språk medhvarandra, så att en bekantskap mellan oss redan synes vara knuten, så tar jag mig friheten föreslå, att den första bland oss, som på ett eller annat sätt råkar få någon vidare insigt i denna kuriösa sak, måtte oförtöfvadt meddela det åt de andra. Herrarna veta redan min adress, och jag anhåller nu få veta eder bostad, om icke för annat, så åtminstone för att någon gång få nöjet göra eder ett besök, för vidare samspråk.» — Jag lemnade honom nu mitt kort; men som jag på min vän kunde märka, att han ogerna ville uppge hvar han bodde, så gaf jag i afseende på honom ett undvikande svar, med förevändning att han bodde alltför långt borta, och att han nästan dagligen kunde träffas hemma hos mig. På sätt och vis var denna min uppgift också med sanningen öfverensstämmande; ty min vän bebodde ett litet oansenligt rum, tillsammans med en Hamburgare, ända mot slutet af Wassily-ostrow. — Efter ett hjertligt afskedstagande skiljdes vi från vår löjtnant, och begåfvo oss, temligen trötta, öfver den bro, som leder tillbaka till nyssnämnda stadsdel (på svenska: Wilhelms-ön), der vi genast vid stranden funno en omnibus, hvilkens inre platser dock alla voro upptagna, så att vi måste nöja oss med att sitta på taket; hvarvid vi, som voro klädda i tunna sommarkläder, fruktade att förkyla oss, efter klockan nu var elfva slagen på qvällen; men sommar-natten i dessa nejder är för det mesta lika ljum som den är ljus; så att vi utan minsta olägenhet för helsan kunde uppnå våra hem.

Hindrad af angelägna göromål, nödgades jag nu, för ett par dagar, afbryta alla promenader med syftemål att än vidare få se vår älskade furste, eller ens taga redapå, huru hans marsch-ruta till stadens och dess omgifningar ytterligare beseende blifvit uppgjord; men jag tröstade mig med, att inom veckans slut få bevista den stora fest, som man, dels till minne af Hennes Majestät Enkekejsarinnan Marias födelsedag och henne till ära, dels för den svenska Kronprinsens skull, ämnade anställa vid kejserliga lustslottet Peterhof, 2 1/2 svensk mil från staden. Det blir således med beskrifningen härom som vår berättelse kommer att fortsättas.

Peterhof, kejserligt lust-slott med park, beläget vid finska vikens sydöstra kust, ej särdeles långt ifrån Kronstadt, lärer blifvit anlagdt af Peter I och utgjorde för honom ett riktigt favoritställe. Slottet har sedan af hans stamförvandter blifvit ej allenast vidmakthållet, utan ock utvidgadt och till en del renoveradt; ja, enligt nyare tiders konst och smak har det blifvit till den grad omskapadt och förskönadt, att man deri knappast kan igenkänna den ursprungliga byggnadens äldre skick. Endast i parken är mycket äf den gamla originaliteten ännu bibehållet. Slottet är beläget på en hög terrass, hvarifrån man, genom ett bredt, genom parken fortgående tomrum, som lemnar plats för en vacker, stenbyggd kanal med broar, har utsigt öfver en del af finska viken. På andra sidan om slottet utbreder sig först en fortsättning af parken, och derefter, utanför en mur-hägnad, en stor slätt, jemförlig med vårt Ladugårdsgärde. Vid kanalens utlopp finnes en stor och beqväm, stenbyggd landnings-brygga för alla

slags farkoster, som ej äro för djupgående. Uti ett af de trenne bi-slotten eller flygelbyggnaderna, kallade *Monplaisir, Marly* och *Eremitage*, förvaras ännu åtskilliga minnen efter den storemannen; så får man der se hans sängkammare i ursprungligt skick, med den uppbäddade sängen och den på huvudgärden liggande nattmössan; vidare, hans garderober, med en ofantlig mängd af alla slags bättre och sämre kläder, ifrån de rikt broderade prakt-drägterna ända ned till arbetströjor och simpla nattrockar, jemte en hop bastanta spatser-käppar och spanska rör af olika tjocklekar, utgörande till en del verldshistoriska verktyg för utbrotten af Czarens häftiga vrede, med hvilka han plägade tukta om de felande, till och med stundom sina gunstlingar. — Dock, för att skona hans afkomlingar från en alltför vidrig känsla, har man härifrån uteslutit den bila, hvarmed den i sitt raseri förfärlige nedhögg sin egen — — —! — vi kunna ej utsäga ordet; vi erinra blott derom, att »Verldshistorien också är ... verlds-domen!

Till detta lustslott var det nu, som, under de tvenne dygnen nästföre festen, vida mer än hälften af hufvudstadens invånare på alla tillgängliga sätt färdades; ty på en enda dag hade sådant varit platt ogörligt, ja, en fysisk omöjlighet, då man besinnar huru stort utrymme de mer än 8,000 fordon och ekipager af alla slag, som vid tullen räknades fara ut, skulle behöfva, fastän den ståtliga, ditledande landsvägen, med sina stensatta diken och obelisk-formiga verst-stolpar af marmor, håller en bredd af 50 fot och en längd af omkring 90,000, helst det var strängeligen förbjudet att köra i bredd eller skynda om hvarandra; allt skulle gå regelbundet och med sansad långsamhet. De, som under första dagen anlände och ej hade anhöriga eller vänner på trakten, inqvarterade sig i omkringliggande byar, så godt sig göra lät, och ett ej obetydligt antal måste beqväma sig att tillbringa natten i sina vagnar. Att sjövägen begagnades af ett vida större antal, förstås af sig sjelft; men som dåvarande ångbåts-flotta hvarkentill antal eller snabbhet var jemförlig med våra dagars, och då afståndet var så betydligt, att blott fyra resor fram och åter kunde, äfven med tillsättande af halfva natten, af hvarje båt verkställas, så måste man, utom otaliga segelslupar och roddbåtar, äfven förhyra allt hvad lediga skutor hette, om hvilka då ett större antal personer slogo sig tillhopa, såframt ej skepparen sjelf, i egenskap af spekulant, erbjöd platser åt en och en af dem, som först infunno sig vid stranden. Man tänke sig, hvad betydlig tid det skulle erfordras, för att, oaktadt användande af alla möjliga kommunikationsmedel, till målet befordra omkring 350 tusen menniskor; ty om ock sjelfva staden ej levererade mer än vid pass 250,000, så tillkom dessutom en så ofantlig massa af både in- och utländska resande, att deras antal helt visst utgjorde minst 100,000.

Här torde kanske vara rätta stället att omnämna, att den storartade fest, som på ifrågavarande datum, enkekejsarinnans födelsedag, förr årligen plägat anställas på Peterhof, under de senaste åren nästföre hennes död, och äfven året derefter (1829), blifvit på hennes egen befallning helt och hållet inställd, i anledning af de förfärliga olyckor, som timade sista gången den under hennes lifstid firades. Vid den tid på qvällen nemligen, eller snarare på natten, då tusentals menniskor sjöledes voro stadda på hemväg, utbröt på Finska viken plötsligt en ytterst våldsam orkan, hvarigenom en stor mängd ej allenast småbåtar, utan ock åtskilliga skutor kantrade, så att hundratals menniskor omkommo; och efter denna rysliga tilldragelse kunde den ömsinta Maria Feodorowna, öfverväldigad af sorg, omöjligt låta förmå sig att förnya detta firandeaf hennes födelsedag, som hade blifvit så mångas ömkeliga dödsdag. Men kejar Nikolaus, som nu tyckte sig hafva tillräckligt efterkommit sin höga moders vilja, ansåg lämpligt att åter upptaga festen, med anledning af den främmande furstens besök, för hvilken man naturligtvis ville visa all den ryska herrlighet, som kunde åstadkommas, och af hvilken senare, såsom vi längre ned få se, denna högst storartade tillställning var ett *non plus ultra*, hvars like man säkerligen på intet anuat ställe i verlden ännu skådat. — Dock hade kejsaren låtit vidtaga alla möjliga försigtighetsmått, till förekommande af en upprepad olycka, i händelse af orkan eller storm.

Klockan 1/2 9 på festdagens morgon begaf jag mig, i sällskap med den ofvannämnde, i den mystiska Aurora-historien invigde vännen, ombord på en vid Newa-kajen liggande ångbåt, och vi hunno nätt och jemt få ett par af de sista biljetterna, förrän man lade ut, en half timma tidigare än annonseradt var. Efter en högst angenäm färd i det lugnaste och vackraste väder, landade vi kl. strax efter 11 vid Peterhofs rymliga brygga, der så många farkoster som kunde rymmas redan lågo förtöjda; men största antalet af de förut ankomna hade, genom polisens försorg, blifvit hänvisade till en liten säker vik i grannskapet. Försigtigtvis hade vi, innan vi lemnade ångbåten försett oss med biljetter för hemfärden, som skulle anträdas kl. 1 på natten.

Sedan vi helt hastigt tagit medlersta delen af den nedra parken i ögnasigte, skyndade vi upp till slottet. Här möttes våra blickar af en syn, den åtminstone jag, för min del, aldrig kan glömma. Vi hade tagit plats vid kanalensöfra ända, på en bänk, som stod nästan midtför slottets hufvud-façad. Närmast framför oss hade vi den stora, runda vatten-bassin, af minst 60 fots diameter, som utgjorde hufvudpunkten i de annars, under mångfaldiga former, i parken spridda vattenkonster, hvilka, enligt sakkunniga resandes vitsord, endast öfverträffas af de verldsbekanta, på Wilhelmshöhe utanför Kassel, i och med detsamma de i vissa afseenden öfvergå de dernäst allramest beryktade, nemligen Versaille's. Jag vill nu våga ett försök, att om denna herrlighet gifva en, om ock blott matt, idé:

Midtuti den vida bassinen reste sig, från bottnen, ett groft hugget granitblock, ett slags klippa, med en derpå placerad kolossal grupp, hvilken, om jag rätt minnas, föreställde Herkules' strid med det nemeiska lejonet, ur hvars af den förres kraftiga näfvar uppslitna gap en mer än armtjock vattenstråle, eller snarare pelare, våldsamt frambröt, och sköt lodrätt upp i luften, till en förvånande höjd, såsom det tycktes, omkring åttatio fot, och, delande sig i öfra ändan åt alla håll, med ett starkt brusande ljud nedstörtade i bassinens temligen djupa vatten; på sex eller åtta ställen å densammas yttersta rand såg man Borghesiska Atlether anfalla hvarandra med mäktiga vattenstrålar, hvilka, såväl som hufvud-pelaren i midten, nu belysta af den klaraste sol, glimmade och glittrade i praktfull glans. Mellan Atletherna låga, i symmetrisk ordning, sköldpaddor och andra likartade djur, hvilka sprutade smärre, sig krökande vattenstrålar ned i bassinen. Allt detta, ehuru särdeles vackert det var, hade dock till anordningen en viss likhet med hvad man å andra orter utrikes får se, men alldeles egen i sitt slag var helt visst den, att jag så må säga, vatten-dekoration, som presenterade sig midtför oss, å slottsterrassens trappstegsvis sig sänkande framsida. På ömse sidor om ett slags i midtenbefintlig grotta, der också, om jag minnes rätt, någon springbrunn var anbragt, sågos 7 à 8 jemnt utskjutande afsatser af grön-ådrig marmor, huggna icke i rät linie, utan i en behagligt in- och utsvängd façon; deras bredd var, å hvardera sidan om midtel-partiet, ungefär 25 fot, och deras lodräta framsida var beklädd med sköna, helt nyförgyllda bas-reliefer, öfver eller framför hvilka ett genomskinligt, glasartadt vatten-hölje nedflöt från och mellan å öfre kanten anbragta dubbla bly-remsor, hvilket nu vid middagssolens sken gjorde en förvånande och högst intagande effekt.

Då vi, en stund fängslade af detta sköna skådespel, derpå upplyfte våra ögon mot slottet, varseblefvo vi, tätt invid en stor balkong, hvartill de inåt gående glasdörrarna stodo öppna, å ena sidan vår älskade kronprins i hans vackra husar-uniform (med grefve Brahe bakom sig), och å den andra, kejsaren, som nu lät för sin gäst presenterade en mängd höga militärer, ministrar, hoffunktionärer m. fl., de senare såväl som kejsaren sjelf iklädda den ryska gala-drägten, bestående af bjert röd frack och hvita benkläder. Här utvecklade sig nu i drägter, plymager och ordnar m. m. en prakt, en glans, som man sällan får se.

Emellertid anmärkte jag, att prins Oskar nu hade ett frimodigare, glädtigare utseende än då vi såga honom på öarna; och efter presentationens slut utspann sig, i allas åsyn, mellan honom och de kejserliga samt Brahe ett lifligt och, som det tycktes, helt kordialt samtal, af hvilket vi dernere dock ej kunde förnimma annat än ett och annat otydligt ord, förutom det halfhöga, stundom påkommande skrattet.

Sedan de höga personerna dragit sig tillbaka från balkongen inåt rummen, ansågo vi lämpligt att nu taga den vackra parken i närmare ögnasigte. Under det vi förehade denna rätt betydliga promenad, öfverallt omgifna utaf

ofantliga mennisko-massor, yttrade min följeslagare bland annat: »Jag begriper sannerligen icke huru alla dessa menniskor skola kunna få sig något till lifs! ... För egen del tillstår jag, att jag börjar känna mig hungrig, och, vill du som jag, så skola vi strax börja se oss om efter någon spisnings-lokal.» Knappt voro dessa ord utsagda, förrän vi, vid afvikande från en allé till en annan varseblefvo en med tältduk åvägabragt stor inhägnad, öfver hvilkens ingång stod skrifvet: *Hôtel de Berlin*. Vi trädde in, och fundo en fri plan, i fonden hvaraf reste sig ett i ordets fulla bemärkelse kolossalt tält, hvaruti ett ofantligt hästsko-bord stod praktfullt dukadt och redan alldeles fullsatt med menniskor. Kring hela planen funnos dessutom en mängd småtält uppsatta, så tätt intill hvarandra som möjligt var, till ett antal af minst 40, alla redan till trängsel upptagna af gäster. Då vi nu helt snopna stodo der, och sågo oss omkring, öfverraskades vi tvärt af vår nye bekante, den ryske löjtnanten, som nu helt gladt steg fram till oss. Efter skedd helsning med handslag, sade han: »Jag kan gissa att herrarne äro hit inkomna för att få sig litet mat; men jag får på det kraftigaste afråda herrarne från alla försök i den vägen, dels derföre, att en betydlig menniskomassa redan väntar på plats vid borden, så snart andra stiga upp, dels af det skäl, att man här blir till den ytterliga grad skinnad, att det sanerligen erfordras en särdeles väl späckad plånbok Porte-monnaierna voro då ännu en sällsynthet; de voro nyligen uppfunna. för att tillfredsställa sin aptit. Efter lång väntan och stort bråklyckades det mig visserligen att få en half portion köttmat och en liten kopp buljong, samt en sup och 1/2 öl, men hvad tror herrarne jag fick betala? ... jo, 9 rubel 50 kopek; och ändå blef jag ej halfmätt. Jag är fullt öfvertygad om, att man ej här kan äta sig någorlunda belåten och få sig ett glas vin till maten under 25 à 30 rubel per man; och det är pen'gar, det, skulle jag tro! Emellertid göra herrarne naturligtvis efter behag; men jag ansåg för min pligt att underrätta herrarne om förhållandet.» — »För knäfveln! ...» inföll nu min kamrat, »det der var då alldeles oerhördt; och, så hungrig jag än är, tillstår jag uppriktigt, att jag ej känner mig hugad, eller ens har råd att för min mage göra en sådan depens, men här måste väl finnas andra, billigare ställen!» — »I de 20 à 30 andra tältlokalerna som här finnas, af samma rang som denna, skulle jag inte tro att priserna äro lägre; och vänder man sig till de i hundratal här befintliga restaurationer af 2:dra och 3:dje ordningen, hvilka äro minst hälften billigare, så får man sådan mat, som inga andra än infödda Ryssar kunna förtära; ty all stekning och lagning sker der med olja i stället för smör, och till på köpet med en olja, hvilken är, minst sagdt, half-härsken. Som jag sjelf är född i en Östersjö-provins, så har jag blott någon gång, i yttersta nödfall, kunnat förmå mig att smaka en sådan anrättning; och för herrarne vore det säkert fåfängt att kunna svälja en enda tugga deraf.» — »Men hur' i all verlden skall man då bära sig åt, för att slippa rent af svälta?» — yttrade jag med en viss harm; »det här förtjenar verkligen att kallas: ett lysande elände!» — »Jag råder herrarne,» svarade löjtnanten, »att begagna samma utväg som tusentals personer af medelklassen helt fördomsfritt göra, nemligen att köpa sig litet torrföda och bröd vid något af de i hundratal uppradade salubord, demman finner på den stora slätten utanför öfra parken, och der äfven den ofantliga vagns-massan är placerad, fastän litet längre från slottet. Om jag får lof, skall jag nu genast ledsaga herrarna dit. Der finnes en stor mängd tyskar, som bland annat sälja god medvurst, böckling, finare och gröfre hvete-bullar, *utan* olja uti, och för törsten kan man få sig en butelj rätt godt mjöd, allt för ett någorlunda menskligt pris.» — »Nå ja, så kör då!» — utropade min kamrat; »men törstig är jag redan nu till den grad, att jag inte en enda minut vill uppskjuta med drickandet. En butelj öl måtte vi väl här kunna kosta på oss.»

Nu visade oss Löjtnanten på ett särskildt, temligen stort tält för driksvaror, och sedan vi, med stor möda, lyckats armbåga oss fram tilll disken, reqvirerade vi, väl femton gånger, den ifrågavarande drycken, innan kyparen ändtligen, ehuru med en föraktlig min, serverade oss, hvilket skedde på stående fot. Medan vi väntade, hviskade löjtnanten till mig: »Fråga på förhand priset; annars får ni troligen betala tredubbelt mot hvad andra gifva!» — »Hur' är det möjligt? ... det kan väl inte passa att framställa en sådan fråga; det vore ju att alldeles skämma ut sig!» — »Visst inte! ... det hörs att ni ännu ej känner stort till de ryska bruken. Här pläga äfven de gentilaste personer, på hoteller, värdshus och schweizerier, förut accordera om priset på en punsch- eller vinbutelj, på en måltid eller hvad som helst, ja, äfven på nattlogis, utan att sådant i ringaste mån anses nedsättande; annars blir man på det ovärdigaste sätt uppskörtad. Dock gäller detta isynnerhet om främlingar eller för kyprarne okända personer; är man deremot en känd stadsbo, eller rent af en notabilitet, då våga de lymlarne ej öfverskrida det vanliga priset.»

Då jag, följande det gifna rådet, frågade om priset, blef svaret: »En rubel!» — i sanning ganska måttligt, efter omständigheterna taget; ty det var blott sex-dubbelt mot priset i staden.

Efter vid pass 10 minuters ytterligare promenad befunno vi oss ute på den ofvannämnda stora platsen, och fingo der bevittna ett uppsluppet folk-lif, som på en gång var ganska originelt och i sitt slag storartadt. Här var sannerligen mer, och ojemförligt mycket mer, än en första Maj på vår Djurgård. Tusentals menniskor hade slagit sig ned på marken eller i angränsande skogsbackar med sina matsäcks-korgar, väskor och knyten, och ett ungefär lika stort antal sågs, mest på stående fot, förtära både ryska och tyska marketentares prestationer, och ehuru bland de ätande funnos en hel hop välklädt folk, föll det ingen in att låta genera sig af detta fria sätt att dinera. Vid första anblicken deraf hade vi svårt att hålla oss för skratt; men länge dröjde det icke förrän vi fattade mod och följde exemplet. Vändande oss till en tysk korf-handlares Det är rätt eget, att ordet »*Wurstmacher*» på landets språk öfversatt, af den obildade Ryssen nyttjas såsom ett skälls-ord för allt hvad Tyskar heter. salubord, förságo vi oss med hvar sin mindre medvurst, jemte ett par såkallade rosenbröd, och till efterrätt spisade vi böckling, hvarpå dracks en butelj ypperligt mjöd. Vår löjtnant, som under muntert glam åsett vår improviserade diné, vinkade nu åt en skäggig ryss, som kringbar och serverade ett slags inhemsk dryck Detta slags läsk-saft, pressad ur vilda bär, kallades, om jag rätt minnes, på landets tungomål: *Gluckwa*., röd till färgen, den han utur en stor glas-tillbringare om mer än två kannors rymd iskänte uti de driksglas, han bar instuckna i ett egendomligt, kring lifvet fästadt bälte.Mannen skyndade fram, och sedan löjtnanten druckit ett par glas, bad han oss äfven smaka den, enligt hans tanke, ypperliga läskdrycken; vi gjorde honom till viljes, men kunde endast läppja derpå; det bjöd emot ungefär lika mycket som då vi på ryska spisqvarter försöke förtära den af infödingarne mycket beprisade, af s. k. *qvass* Ett slags syrligt svagdricka, som, *utan* kokning beredes genom begjutning af hett vatten på gammalt, surt kommis-bröd; den finnes dock af två qvalitéer, af hvilka den bättre användes till nyssnämnda kallskål, hvilken, som jag vill minnas, bar namn af *batwinja*. beredda kallskål, hvaruti man finner flytande de barockaste ingredienser, såsom t. ex. gurkbitar och åtskilliga andra grönsaker, samt tärningar af salt lax, isbitar m. m.

Sedan vi en stund med häpnad betraktat den snart sagdt oöfverskådliga vagnsborgen (om hvilken anblick man kanske torde kunna göra sig ett begrepp, om man besinnar, hvilket betydligt utrymme en fil af 20 begrafningsvagnar redan upptager på Stockholms hufvudgator, och multiplicerar detta med 400), närmade vi oss åter slottet, för att i parken taga i ögonsigte åtskilligt sevärdt, hvaråt vi ännu ej hunnit egna någon uppmärksamhet. Vår välvillige cicerone förde oss dervid först till en liten fri plats på sidan om slottet, men nedanför den stora terrassen; här funno vi, under bar himmel, ett mycket stort och långt matbord, på det präktigaste dukadt för ungefär 150 personer, hvilka redan suto väntande å de framsatta bänkarne, och som till största delen utgjordes af män af folket, mest i nationaldrägt Huruvida bland dem äfven funnos qvinnor, kan förf. ej rätt minnas.. På ett par alnars afstånd från bordet voro ungefär ett dussin gendarmer posterade, och såsom högste uppsyningsman öfver hela tillställningen fungerade en högre officer, såsom jag kunde tycka, af majors rang. Med förundran vände vi oss genast till vår löjtnant med förfrågningar om, hvad detta skulle betyda, och fingo då veta, att, enligt gammal rysk plägsed, bjuder kejsaren, vid alla stora fester, på en måltid, som skulle kunna kallas *folk-diné*, och hvarvid platserna fritt intagas af de förstkommande, redan flera timmar tidigare än den vakthafvande militären gifver tecken att börja. Man såg på detta bord en hel mängd läckerheter och dessert-artiklar, såsom högresta mandel-tårtor och krokaner, ofantliga kristall-skålar med sylter och kräm, med blommor omkransade, mycket stora fat, från hvilka reste sig smakfulla, gigantiska pyramider af allehanda slags välbevarad frukt, och från det kejserliga köket utburos oupphörligt, på kolossala karotter och fat, en hel hop varma maträtter, som på bordet symmetriskt rangerades, allt späckadt med talrika vinbuteljer, och hvaraf den doftande ångan i så hög grad retade de redan så länge väntande gästernas aptit, att de helt säkert skulle när som helst, sans façons, skridit till anfall, om ej fruktan för de utställda vakternas blanka sablar hade återhållit dem.

Slutligen, idetsamma klockan slog tre i slottet, uppsteg derifrån en raket, och i nästa ögonblick utropade den vakthafvande majoren med ljudelig stämma, på ryska språket, några ord, som inneburo tillåtelsen att börja

måltiden. Vi säga, måltiden; men ... detta namn är dock föga lämpligt för en så ursinnig katastrof, hvartill vi här blefvo vittnen. Om man tänker sig en såkallad »hugg-sexa» i Sverige, isynnerhet bland Upsala studenter Förf. var på 1830-talet närvarande vid en dylik tillställning, hvarvid den store viol-spelaren Ole Bull, som dagen förut gifvit konsert i staden, var hedersgäst, och hvarvid det ruskiga grabbandet efter anrättningens samteliga delar gick så långt, att den inbjudne, beryktade Norrmannen var på vippen att bli utan en enda smörgås, om icke några yngre, handfasta akademiska lärare hade kraftfullt undanskuffat de oförskämdaste glupande student-ulfvarna och modigt försvarat den öfra ändan af bordet, med dess framför hedersgästen stående assietter och flaskor. Ole Bull skrattade visst åt uppträdet men nog märktes det, att i skrattet låg en viss portion förakt., och itankarne tiodubblar all den häftigt täflande ifver och strid om bitarne, med all den vidriga oreda som dervid utvecklar sig för den häpnande åskådarens harmsna blick, så har man ändå blott en alltför svag bild af hvad vi här fingo bevittna, och som ej med ord kan beskrifvas. Inom två minuter var bordets hela innehåll så att säga jämmerligen raseradt; någon tid att begagna tallrickar och knifvar gaf man sig alls icke; karotter och fat omstjelptes, likaså en hop vinbuteljer; öfver bordet runno strömmar af sås och vin; om hvarandra lågo har-lår, stekta kycklingar kötträtter af alla slag, blandade med stycken af söndertrasade tortor och krokaner, jemte sylt, kräm, bakelser, äpplen, päron, drufvor, russin, mandlar, m. m., och ur denna vidriga röra grabbade gästerna med händerna åt sig en och annan bit, som, förd till munnen med vämjeligt nedsmetade händer, slukades utan bröd med en så oförsigtig häftighet, att somliga voro nära att storkna. Så länge tillgången ännu var så ymnig, att man utan svårighet kunde få något i sig (hvilket dock ej räckte mer än några minuter), begynte man nappa af hvarandra de förvärfvade bitarna, hvilket naturligtvis gaf anledning till häftiga scener och högljudda dispyter, som i hvarje ögonblick voro nära att utbryta till slagsmål, hvilket med knapp nöd kunde afvärjas genom gendarmernas mellankomst. Brödskifvor, äpplen och andra torrare varor nedstoppade man i fickorna, och hvad vinet beträffade, kom ej i fråga att begagna glas, utan de påpassligaste bland gästerna grepo de närmast stående buteljerna, förde dem qvickt till

munnen och klunkade så länge en droppa fanns qvar, såframt icke en bordsgranne ryckte från honom buteljen, eller åtminstone försökte göra det, hvarvid innehållet utspilldes öfver både duk och kläder. Att detta vilda spisande till det mesta skedde i upprest ställning (ty högst få blefvo sittande på bänkarne), det förstås af sig sjelft.

Sedan denna ursinniga framfart hade räckt i ungefär 8 minuter, fanns ej mer på bordet det ringaste ätligt; tallrickar och glas, karafiner och buteljer, m. m. lågo dels hela, dels krossade på marken rundt omkring bordet, hvarifrån nu gästerna hoptals aflägsnade sig, i mer och mindre mån tillsmetade om händer, ansigten och skägg, samt nästan alla med jämmerligt nedsölade kläder, och några med blödande händer af våldsamt söndertrasade buteljer, och ehuru tät den omkringstående åskådare-massan än var (bland hvilken blott få haft hjerta att skratta åt dessa ruskiga scener), gjorde man allt möjligt för att släppa kalas-folket fram, under fruktan att alltför mycket blifva besudlad af deras nedsölade kläder.

Hvad tänker väl nu läsaren om slikt? ... Vi skulle anse rådligast att härvidlag följa den beryktade (nu längesedan aflidna) Upsala-källarmästaren Österbergs visa maning, att »*syspendera* våra omdömen», för att i och med detsamma kunna se litet genom fingrarna med deltagarne i de svenska »hugg-sexorna».

Under det vi aflägsnade oss från skådeplatsen för denna ömkliga matbatalj, föll det mig in att fråga vår cicerone, om han hade reda på, huruvida den vackra fru — — —stein infunnit sig vid Peterhofs-festen; hvarpå han med en anmärkningsvärd tvärsäkerhet svarade: »Om hon ännu anländt, vet jag icke; men att hon i alla händelser kommer hit, det är jag säker på!»

Att en vanlig granne kunde vara så väl underättad,föreföll mig något eget; och som vår löjtnant strax efter svarets afgifvande med en viss liflighet begynte gå fortare, så att min kamrat och jag blefvo litet efter, så passade jag på tillfället att halfhögt meddela honom mina tankar, och förnam då, att han, lika som jag, hade tänkt sig möjligheten af några hemliga meddelanden mellan den unga, trefliga militären och den sköna Aurora; i hvilket fall man ej finge mycket undra på, om hos hennes herr man, i händelse han fått någon aning derom, svartsjukan vaknat.

Då vi strax derpå hunnit upp löjtnanten, tyckte vi oss finna honom något tankspridd, hvilket ju likväl kunde vara

ett misstag; helst han, en minut senare, helt gladt underrättade oss om, att han nu ämnade visa oss de vattenkonster, dem vi ännu ej sett, och som voro spridda på flera ställen i parken, på större eller mindre afstånd från slottet. Granska belåtna med tillbudet, följde vi honom först till några i palatsets närmare grannskap befintliga, till anordningen ganska originella spring-vatten i mindre skala, och komma derefter till de på tyska såkallade *Vexier*-vattnen Om man får derivera detta ord från det latinska *vexare* (eller det franska *vexer*, så är det klart, att det på svenska ej kan betyda annat än: plågo-vatten, ett obehagligt öfverraskningsvatten, eller fritt och koncist: vatten-attrapp., hvilka på Peter I:s befallning blifvit anbragta, till harm och skräck för dåtidens, med ofantliga styfkjortlar försedda hofdamer, hvilka, tvärt öfverraskade af den fatala vatten-begjutningen, måste hals öfver hufvud söka sin räddning i en förvirrad flykt, för att åtminste slippa blifva genomblötta inpå bara kroppen. Nu för tiden tillåter man sig dock endast att påblöta sådana oansenliga personer, af hvilkas vrede man ej anser sig hafva något att frukta, och det är lemnadt åt en simpelvaktkarls godtycke, att, när helst han så för godt finner, låta attrapp-vattnet ur jorden upprusa på afstånd, idet han, sjelf fördold mellan träden, berörer en der befintlig kran. Vi hade den turen att snart få bevittna ett dylikt »öfverfall». På en liten bänk under ett lummigt träd fingo vi se ett par tatariska gårdfarihandlare Af sådana, i deras egendomliga national-drägt kring stad och land vandrande krämare är snart sagdt hela Ryssland öfversvämmadt; de motsvara helt och hållet våra Vestgötar. sitta, hvilka, förmodligen uttröttade af en längre vandring, hade fallit i en slummer, hvarur de nu plötsligt uppskrämdes genom det häftigt från marken framsprutande vattnet, och, alldeles genomblötta, under mustiga kött-eder sprungo upp, seende sig omkring åt alla håll, för att upptäcka hvarifrån detta fula skämt kunde härröra; men sådant blef dem så mycket omöjligare, som springvattnet ögonblickligen åter tilltäpptes. Emellertid kastade de på oss ganska hotande blickar, och lomade af, under det de harmset mellan tänderna mumlade för oss obegripliga ord. Denna lek väckte visst i första ögonblicket löje; men i det nästa intogos vi af en känsla af uppriktigt medlidande; ty de arma menniskornas belägenhet var sannerligen beklagansvärd, helst deras medhafda varu-bylten, dem de lagt ifrån sig på bänken, fått sig en rätt olycklig påblötning.

Ett stenkast längre bort menade sig vår löjtnant kunna förevisa oss ett prof på ett annat slags, mindre vådlig vatten-attrapp, och aflägsnade sig redan några steg, i tanke att med litet drickspenningar förmå den vaktande »vattu-mannen» att genast sätta i gång; men i detsamma hördes tätt bakom oss ett genomträngande skri af en gäll qvinnoröst. Vi sågo oss om, men funno i början endast ett stort och rymligt vattenhvalf, ett slags klocka, som, vidgade sig nedåt från en mellan grenarne dold såkallad

champignon, vid basen höll omkring åtta fot i diameter. Derinifrån förnyades det häftiga nödropet, och i nästa sekund utrusade genom klockans vattenvägg ett ungt fruntimmer med af förfäran vanställda drag; och vår löjtnant, som vid skriket genast vändt om, och kom hastigt springande, sammanstötte nu, på helt nära håll, med qvinnan, idet han utbrast: »Gud i himlen, det är ju hon!» Och med den största förvåning igenkände både min kamrat och jag i det af vatten drypande, af förskräckelse skälfvande fruntimret den oftanämnda fru — — —stein, för hvilken löjtnanten nu med en vördnadsfull bugning aftog mössan, idet han sade: »För allt i verlden, min fru! ... hur' hänger detta ihop?! ... har då er man undandragit er sitt beskydd? ... Och hade ni då ingen kunskap om de här i trakten litet emellan spelande vatten-attrapperna, efter ni kunde våga taga plats på den der förrädiska bänken? ... Lyckligtvis råkade ni ändå inte ut för det värsta, som nyss här hände ett par vandrande; men ganska nedblötta blefvo ändå edra yttre kläder, ser jag, och det är en sak som skyndsamt måste afhjelpas, om ni icke skall bli sjuk; ty återvägen till staden är lång, och nätterna äro redan kyliga. Men säg mig, min nådiga, hvart har då er man tagit vägen?

Med en förlägenhet, som ej kan beskrifvas och ännu dödsblek af skrämseln, framstammade fru Aurora några osammanhängande ord, som tycktes betyda: »Han gick undan litet i skogslunden för att plocka några smultron åt mig, då han hörde, att jag var mycket törstig; och utan att ana något obehag, satte jag mig ned på den lilla bänken.» Och derpå tillade hon ifrigt, idet hennes ansigtsfärg begynte återkomma: »För Guds skull min herre, aflägsna er genast!!» Men det var för sent; mannen syntes redan med en liten smulton-knippa i handen, och,sedan han en gång observerat löjtnanten, kunde det för denne icke komma i fråga att fegt springa undan. Med synbar häpnad studsade herr notarien tillbaka vid den besynnerliga anblick, som här mötte honom; och i hans drag

målade sig ett uttryck, som tillkännagaf en häftig sinnesrörelse, den han endast med svårighet förmådde dämpa. Sedan han dragit ett par djupa andetag, närmade han sig först löjtnanten, och sade med af harm darrande röst: »Min herre, hur' skall jag förklara mig detta högst oväntade sammanträffande? ... Det här liknar nog mycket en uppgjord *tête à tête!* ... Eller ...» — »Ber om förlåtelse, min herre! ... i sådant fall skulle vi väl icke här strax bakom oss hafva tvenne åsyna vittnen, i hvilka jag för er får äran presentera ett par af mina vänner, herr Å. och herr P. Saken är för öfrigt mycket enkel, såsom ni torde finna, om ni behagar sansa er litet, och kasta en blick på er frus för tillfället rätt obehagliga belägenhet. Ni finner hennes kläder genomdränkta och helt chiffonnerade af en dusch, för hvilken hon i främsta rummet har att tacka den store kejsaren, Peter I, som anbefallde vatten-attrapperna, och dernäst eder sjelf, som oförsigtigt nog aflägsnade er från henne på denna för tillfället folktoma plats, sedan ni låtit henne sätta sig på en af dessa små misstänkta säten, hvilka undvikas af hvar och en Petersburgare, som är i vattenkonsternas mysterier initierad.» Vid hennes gälla nödrop, då hon stod omhvärfd af den på alla sidor instängande vattenväggen, och hvilket hördes af mina vänner och mig, som promenerade i närheten, sprungo vi genast fram, just idetsamma hon rusade ut ur den vådliga klockan, hvilkens effekt för ingen del torde vara för bröstet så välgörande, såsom den mediko-pnevmatiskas, utan tvärtom kommer att hos henne verka en allvarsam influenza, såframt ni inte genast går i författning om, atthon får byta om kläder; hvilket här på platsen ej torde ha sig så lätt.

Temligen skamflat mumlade nu den svartsjuke mannen: »Men min herre ... hur kunde jag ana ... hade ej ringaste kunskap om de der skamlösa attraperna! ... och jag hade lust att stämma alla Rysslands både aflidna och lefvande furstar inför rätta, för ett sådant nidingsdåd, som kan komma att kosta min älskade Aurora lifvet!!»

Den sköna frun, som ändtligen hunnit sansa sig, men hittills tegat, fann nu lämpligt att yttra följande: »Varen utan fruktan för min helsa, mina herrar; om jag blott vågade besvära någon af herrarna att skynda ned mot den hitåt vettande slotts-terrassen, der vår betjent väntar, med min stora kappa på armen, och att vinka honom hit, så skulle jag genast gå afsides för att kasta af mig de yttre, mest nedblötta plaggen, och sedan insvepa mig i den fotsida, varma kappan; hvarpå vi skyndsamt skulle uppsöka vår droska, och bege oss hemåt ... ehuru jag ogerna går miste om den väntade, präktiga illuminationen ... med hvad mera »*behagligt*» här ännu kan vara att skåda. Hvad säger du om det förslaget, min gubbe lille?

Mannen, som tycktes alltmer benägen att godtgöra sitt förhastade, misstänksamma beteende mot både frun och löjtnanten, svarade nu helt ömt och deltagande: »Ack, min skatt lilla, om någon annan utväg kunde påfinnas, skulle jag alldeles lägga mig emot ditt projekt; ty dels fruktar jag, att vattnet redan trängt in på dina underkläder, så att du löper stor fara att förkyla dig, dels skulle jag för ingen del vilja beröfva dig ett enda grand af det nöje, du väntar dig af denna aftons återstående festligheter; men jag bekänner, att jag står alldeles rådlös i afseende på ...»

Innan han hunnit fullborda meningen, slog siglöjtnanten för pannan såsom en, den der fått en plötslig, lycklig ingifvelse, och utbrast med synbar glädje: »Mitt herrskap! ... knuten är löst! ... Jag skyndar till slottet, der jag har en qvinlig kusin, som innehar en god befattning vid hofvet; hon är mycket väl försedd med vackra, moderna kläder, och på min begäran skall hon anse för ett stort nöje att låna ut det behöfliga på några dagar. Som hon dessutom till växten i det närmaste öfverensstämmer med frun, så vågar jag hoppas, att herrskapet ej afslår mitt välmenta anbud; och får jag tillika nämna, att omklädning beqvämligen kan ske i en här i grannskapet belägen parkvaktare-stuga, mot en till husmodren lemnad skälig drickspenning. Om några minuter är jag tillbaka med allt det behöfliga, som, varsamt nedlagdt i en större korg, kan utan allt uppseende hitföras af en mig åtföljande tjenare. Icke sant? ... herrskapet tillåter? ...»

Hustrun såg frågande på sin man, och efter någon tvekan svarade han: »Ehuru jag tillstår, att det faller mig svårt att begagna mig af herr löjtnantens så ytterst artiga välvilja, kan jag under närvarande kritiska omständigheter ej se någon dager att undvika detta, utan att kompromettera det dyrbaraste jag eger på jorden. Jag underkastar mig derföre ödets stränga lag, och antager med största tacksamhet min herres sällsporda tjenstaktighet; såframt nemligen min hustru sjelf ...»

Med en tacksam blick, som hon bjöd till att möjligast moderera, vinkade frun med handen och sade: »Så gå då, i Guds namn, herr löjtnant! ... då ingen annan råd finnes!»

Efter en ganska kort stund var löjtnanten tillbaka, åtföljd af en uniformerad slotts-tjenare, som af notarien erhöll en hederlig drickspenning; hvarpå man under många tacksamhets- och artighets-betygelser åtskiljdes, sedanvår hederlige löjtnant för det unga paret utpekat det håll, åt hvilket man skulle gå, för att komma till den nyssnämnda stugan. Det var nu herr notarien sjelf, som på armen bar den stora, men ej särdeles tunga korgen.

Vi tre vände oss nu mot den vidsträckta parkens nedre delar, och under gåendet vankades åtskilliga, ömsesidigt meddelade anmärkningar öfver vårt äfventyr; hvarvid vi svenskar tilläto oss, att i försigtiga ordalag gratulera vår cicerone till hans märkeliga tur, att tag på tag finna den sköna frun i sin väg, hvarhelst han framgick.

Många steg hade vi ej gått, förrän vår uppmäksamhet fängslades af en hop längs alléerna uppresta ställningar, till ungefär samma höjd med de mer än halftannat sekel gamla träden; och vår förundran öfver denna på en så festlig dag, som det tycktes, olämpliga belamring af den vackra parken, ökades ännu mer, då vi vid närmare påseende, funno en hop mörkklädda figurer i hundradetal kräla som myror på dessa besynnerliga, i den kolossalaste skala tilltagna spalierer. Dessa menniskor förflyttade sig med stor snabbhet allt högre och högre upp, under det de, hållande i högra handen någonting som liknade en smal luntstake, hastigt dermed berörde några radtals rangerade små föremål, hvilkas beskaffenhet man på afstånd ej kunde skönja. Vi frågade naturligtvis genast vår löjtnant, hvad detta skulle betyda; men han svarade blott, med en viss illmarighet i blicken: »Låtom oss gå närmare, så fån I sjelfve se!»

Vi påskyndade våra steg, och, komne på närmare håll, funno vi, att allt det nyssomnämnda ej kunde vara annat än tillrustningar för den mest storartade illumination, man någonsin kan få se. Ställningarna, som vi nu funno utsträckta till parkens alla hufvud-alleer samt äfven anbragta på några fots afstånd från randen af dess många,dels fyrkantiga, dels runda dammar, bestodo, till deras solidare del, af starka, i jorden med sina ändar nedgräfde ribbor, baktill stadgade genom ändamålsenliga stöttor; tvärtöfver dessa ribbor voro öfverallt starka spjälor, på lämpligt afstånd från hvarandra, horisontelt fastspikade, och vid dessa voro åter en otalig mängd smalare och tunnare spjälor med nubb fästade, på sådant sätt nemligen, att de bildade, nedifrån marken och ända upp i höjden, de mest smakfulla, varierade ornamenter och fasoner, allt, efter af skicklige artister uppgjorda ritningar, och hvilkas, efter antändningen, herrliga effekt omöjligt kan beskrifvas. I de tunna spjälorna voro, på ungefär 8 tums afstånd från hvarandra, ståltrådar instuckna, hvilkas på yttre sidan rundböjda öglor uppburo små grönaktiga, upptill vidare, nedåt afsmalnande glas, hvilka innehöllo lys-ämnet (om det var talg eller olja, kan jag ej bestämdt säga, men tror att det var det förra), jemte en på ett sinnrikt sätt anbragt veke. De på ställningarne vigt klättrande karlarne voro ryska båtsmän, till ett, öfver hela parken, sammanräknadt antal af 1500 (!), såsom löjtnanten sade oss och tidningarne sedan allmänt bekräftade; deras närvarande sysselsättning, som på afstånd föreföll oss så besynnerlig, bestod uti, att, till förberedande af en ytterst snabb antändning, med terpentin hastigt bestryka vekarne i dessa lampor, hvilkas antal, enligt tillförlitliga uppgifter, steg till något öfver 200,000 (!!!) ... man besinne noga det enorma i denna ziffra: *tvåhundratusen!* ... hvar, i hela verlden får man väl se något dylikt?!

Vi fortsatte nu vidare, helt långsamt, vår promenad genom hela den stora parken; öfverallt sågo vi förberedelser till den i högsta måtto storartade illuminationen; och hvar man kom, möttes örat af de förträffliga prestationerna, från 12 à 15 på olika ställen placeraderegementsmusikkorpser, hvilkas antal sedermera, efter illuminationens tändning, ökades ända till 24.

Klockan omkring 6 befunno vi oss åter vid slottet, der vi togo plats på en händelsevis ledig bänk ofvanom terrassen. Här hvilade vi oss en god stund, och på vår cicerone's uppmaning, försmådde vi ej att, likasom tusentals andra äkta Petersburgare af medelklassen, låta servera oss med thé af en förbigående försäljare af denna dryck, hvilket slags kolportörer i hundrade-tal hvimlade kring hela parken, men förnämligast på den fria slätten utanför den öfre parkens mur. Att théet i Ryssland är utmärkt godt, är en allmänt känd sak, och vi blefvo i tillfälle att erfara, att icke ens den af så simpla utbjudare presterade varan kunde anses utgöra något egentligt undantag från den allmänna regeln. Thé kolportörens drägt är i allmänhet tarflig, någon gång ändå sämre; men på en så

stor festdag som den ifrågavarande hade de snyggat upp sig så pass, att man i en och annans drägt och putsade skick till och med kunde varsna ett visst koketteri. Han bär på ryggen ett stort, med flerdubbla skynken omveckladt thekök, hvilket han, vid förekommande utskänkning, med en behändig knyck på axlarna, i ögonblicket svänger fram under ena armen, med pipen förut, så att han beqvämligen och utan minsta uppskof kan slå i thé uti de stora glas, han bär i sitt kring lifvet fästade, kuriösa bälte. I stället för socker begagnas af gemene man honing, och någon grädde eller mjölk kommer alls icke i fråga. Att denna dryck af Ryssarne förtäras i förvånande ymnighet, äfven af de allra lägsta klasser, måste låta besynnerligt för hvar och en, som ej på ett eller annat sätt derom fått kunskap.

När tiden lidit framåt klockan 7, varseblefvo vi med en viss förundran, att till slottets öfra borggård anländeen stor mängd ekipager, hvarur herrskaper i gala-drägt nedstego, och begåfvo sig, såväl som gående festklädda personer af begge könen, upp i palatset. På tillfrågan lät oss vår följeslagare veta, att man samlade sig till en stor fest-bal, hvilken, oaktadt den ljusa årstiden, skulle inomhus afdansas vid en högst briljant eklärering, hvarvid samteliga fönster förstängdes med innanluckor. De utdelade inträdeskorten uppgingo, sade man, till ett orimligt antal (omkring 7,500, om jag rätt minnes), hvilken menniskomassa, äfven med den oerhördaste trängsel, ej gerna kunde rymmas i slottets samteliga salar och gemak; hvarföre man måste antaga, antingen att ej alla infunno sig, eller att en betydlig del genast vände om. Vare dermed huru som helst, så räckte ej dansen längre än till kl. vid pass half tio, då, förmedelst trenne uppsända raketer, signal gafs till illuminationens påtändning och som löjtnanten ville bibringa mig en fast öfvertygelse om, huru man i Ryssland kan utföra äfven de skenbart orimligaste saker, sa bad han mig genast se på klockan, för att observera hvilken undransvärdt kort tid skulle åtgå till antändning af de tvåhundratusen lamporna.

På ögonblicket begynte åter de mörka båtsmans-figurernas täflings-klättring på ställningarne, hvarvid de terpentinbestrukna lampvekarne med en otrolig hastighet läto sig tändas. Vi rusade genast tillbaka ned i parken för att på närmare håll beskåda sjöfolkets öfvermåttan snabba verksamhet, och då de sista lamporna blifvit tända, såg jag åter på klockan, och fann med häpnad att endast — — 12 (säger tolf!!) minuter åtgått!

Nu var tiden inne att rätt njuta af ett *non plus ultra* af jordisk herrlighet! Visserligen hade jag, vid åsynen af förberedelserna, sökt göra mig en föreställning om, huru allt detta skulle taga sig ut i brinnande tillstånd,men fann nu, att verkligheten i hög grad öfverträffade allt hvad äfven den lifligaste inbillningskraft kunnat måla. Hvem förmår beskrifva den utomordentligt sköna effekten af alla dessa, på hundrafals olika sätt med den fullkomligaste symmetri och den mest artistiska smak utförda mästerverk! ... hvilken öfverväldigande effekt än ytterligare fördubblades genom afspeglingen i dammarnas vatten.

Skulle någon anmärka, att en nordisk sommarafton, vid ofvannämnda timma, ej gerna kunde vara fördelaktig för en illumination, så svara vi, att de höga trädens täta, lummiga löfverk, med den bakom befintliga skogen, väsendtligen bidrog till en dunkelhet, som redan vid 10-tiden var tillräcklig, och som naturligtvis ända intill midnatten alltmer ökades.

Sedan vi under vidpass en timmas tid beundrande vandrat omkring mellan det ljushaf, som öfverallt omgaf oss, och på samma gång njutit af den ypperliga, från alla håll frambrusande regements-musiken, befunno vi oss åter helt nära slottet. »För all del!» utropade då vår löjtnant, »jag hade sånär glömt att fästa herrarnas uppmärksamhet på den fördelaktiga stegring i vattenkonsternas effekt, som nu ter sig vid den bländande illuminationen, hvilken dock här visar sig i en annan genre än i parkens alléer! Låt' oss bese detta!»

Naturligtvis voro vi genast beredda att följa uppmaningen. Redan hörde vi det starkt plaskande ljudet af den stora vatten-strålens fall, och snart stodo vi åter på samma plats nedanför bassinen, der vi på förmiddagen fattat posto. Skön var anblicken vid solskenet, men vida präktigare tedde den sig nu. Hvad som förut varit silfver, var nu guld. Ej allenast från balustraden ofvanom terrassen spred sig ett starkt ljus-sken, som bröt sig mot det spelande vattnet, utan äfven rundtomkring bassinenskant voro talrika lampor af större dimensioner placerade. Löjtnanten hade rätt; anordningarne på slotts-sidan, framför oss, voro verkligen af helt annan beskaffenhet än i parkens alléer; men på den motsatta, bakom oss, hade de ändå ett visst slägt-tycke med den öfriga

illuminationen; ty der voro ett slags bågformiga ställningar uppsatta, hvilka, ju längre bort, desto högre upp, hvälfde sig öfver kanalen, hvilkens bräddar derjemte, till hela deras längd, voro fullsatta med låga marschaller. Mot dessa detacherade ställningar voro också en mängd lamp-spjälor fästade, bildande symmetriska, vackra ornamenter, nu tecknade i lågor och visande sig för ögat så, som om de tillhopa utgjort en enda högrest eld-façad, under hvilkens nedersta hvalfbåge man, äfven från vår ståndpunkt, kunde skönja finska vikens vatten.

Men ännu hafva vi att söka ge en idé om den måhända originellaste anblicken vid hela illuminationen: Läsaren torde påminna sig, att vi, vid beskrifningen af vattenkonsternas effekt på förmiddagen, omnämnde en serie af basrelief'er, hvilka, applicerade mot slotts-terrassens marmor-afsatser, skönt framskimrade genom klara vatten-skifvor; vi tillägga nu, att mellan dessa sednare och basrelief'erna voro på afsatsernas marmor-planer brinnande, klara lampor placerade, vid hvilkas starka sken dessa halfupphöjda, starkt förgyllda taflor, sedda tvärtigenom det tunna, jemnt nedströmmande vattnet, presenterade sig på ett sätt, som på en gång väckte häpnad och förtjusning.

Klockan var nu elfva slagen på qvällen, och min kamrat erinrade mig om, att vi borde i ganska god tid infinna oss vid landningsbryggan, för den alltför möjligahändelse, att ångbåtskaptenen kunde, nu likasom på morgonen, finna sig föranlåten att före den bestämda tiden lägga ut. Jag instämde fullkomligt i hans åsigt, men föreslog likväl, att vi, i anseende till tröttheten, skulle ge oss tid att några minuter sitta ned på en närstående bänk. Så skedde ock; men knappast hade vi tagit plats, förrän jag märkte, att vi voro blott två, icke tre, såsom nyss förut. Vår löjtnant hade således — hvem vet af hvad skäl? — behagat lemna oss; men som han dervid ej sagt oss ett ord till afsked, utan så godt som smugit sig ifrån oss, trodde min vän att han ofelbart skulle komma snart tillbaka. Dock, sedan vi väntat i tio minuter, utan att se till honom, beslöto vi att bege oss af utan honom, men ansågo oss dock ej behöfva på genaste väg skynda ned till bryggan, utan ega tid att först göra en liten afskeds-sväng i parken, der de skådelystna ännu böljade i stora massor.

Komna till ett ställe, der en mindre belyst afväg ledde till höger från en af de breda, uti illuminationens fulla prakt skimrande alléerna, stannade vi litet, just vid afviknings-vinkeln, och lutade oss mot en der befintlig, lägre men stadig trä-barrièr af blott några fots längd åt hvardera hållet, och hvilkens ändamål eller behöflighet vi ej kunde inse.

Knappast hade vi der stått i två minuter, förrän vi fingo se vår löjtnant hastigt stiga fram emot oss med de orden, »Passen på, god' herrar! ... här kommer strax en kejserlig familje-wurst I händelse någon af våra läsare ej skulle förut känna det, få vi upplysa, att detta är ett slags långt och för vändning mycket ovigt åkdon, hvars sits utgöres af ett enda fortgående stoppadt säte, derå man sitter med ryggarne mot hvarandra, hållande fötterna på långa fotbräden., deruti förmodligen äfven eder prins medföljer för att åkande beskåda illuminationen. Här

gäller att rangera sig tätt utmed väg-kanten, för att ej bli klämd i folkträngseln. Maken eder hitåt, och det rätt fort! ... just der vid staketet skulle något obehag möjligast kunna hända eder!»

Sagdt och gjordt; utan att ge oss tid att svara eller anmärka något om vår cicerone's plötsliga flykt uppe vid slottet, efterkommo vi genast det onekligen ganska förnuftiga rådet. Och det var hög tid; ty i detsamma hade wursten, försigtigtvis förspänd med en enda kolossal häst, hunnit midtframför oss, och vi märkte på tömmarnas maniement, att här var fråga om att taga af — Gud vet af hvad orsak! — inpå den smalare allén åt höger. I åkdonet suto omkring 20 personer, bland hvilka vi, vid lampskenet, kunde midt i wursten igenkänna prins Oskar. Men just i detsamma svängningen var till en del verkställd, fingo vi se en herre och en dam, kommande från sido-vägen, med tydlig afsigt att hasta om hörnet innan vådan blefve för stor. I detta kritiska ögonblick ropades af flera röster tätt invid oss: »Tillbaka! ... för Guds skull, tillbaka!» Mannen gjorde i ögonblicket en sats bakut, och ropade till fruntimret: »Så följ då med, i Jesu namn!»

Men det var för sent. Öfverväldigad af förskräckelse, förmådde hon ej nog hastigt komma undan, utan hennes högra ben blef inklämdt mellan staketets nedra, mera utstående del och wurstens fotbräde. Af flera personer både

inom och utom åkdonet ropades ett dundrande: Håll!!!... accompagneradt af ett hjertskärande anskri från mannen, som hastigt blifvit undanträngd och inblandad bland folkhopen. Qvinnan deremet förmådde, i sin förfäran, blott utstöta ett doft suckande ljud, idet hon i sin rådlöshet ögonblickligen fick den ingifvelsen, att med sin venstra, lediga fot klifva in i åkdonet. Den kloka hästen hade, lika mycket till följe af instinkt som af tömmarnastillbakaryckning, i blinken stannat, hvarpå den kejserliga kusken strök några tum. Den andra foten var nu också fri, men så illa klämd, att fruntimret, som sökte draga den uppåt, ej kunde rätt stödja derpå; hon föll framstupa in i åkdonet, och kom — — — hur' skola vi kunna utsäga det?!... hon kom midt i famnen på prins Oskar!... och som han, vid det starka lampskenet, förmodligen genast märkte att han led ett slags öfverfall af en qvinna, som, oaktadt sin ytterliga blekhet, var utomordentligt skön, så blef hans första yttring ett begynnande skratt och ett armarnas öppnande för att omsluta den fallande; men begge delarne hämmades i upprinnelsen genom en hastigt varnande, lindrig knuff i sidan, gifven af den bredvid sittande grefve Brahe, som förmodligen, och det med rätta, ansåg att den känslige fursten var på vippen att förgå sig inför flera höga personer. Också behöfdes det blott denna visa maning för att ögonblickligen återkalla honom till ordningen. Lyckligtvis hade fruntimret, som, igenkännande hvem hon hade framför sig, genom en plötsligt åkommen nervryckning förmådde resa sig, nog krafter qvar, att icke genast svimma och falla baklänges ur åkdonet. Excellensen, som såg hur' hon vacklade, reste sig fort och fattade henne vid handen, idet han frågade: »Är ni sårad, min nådiga?» — »Ja, svarade hon med qväfd stämma i det hon pressade sin krampaktigt sammanslutna högra knytnäfve hårdt mot sitt hjerta; »ve mig! ... jag har fått ett svårt sår!!» — Och nu kom svimningen. Utan att Brahe kunde hindra det, tog hon öfverbalansen och föll utom åkdonet ... Gud i himlen! ... skulle hon då krossas mot marken? ... skulle den vidriga skandalen drabba henne, att i fallet få sin drägt derangerad på ett för anständigheten sårande sätt!?... Eller — — — Nej, mitt herrskap; intet af allt detta! ... ty strax utmed åkdonet stod någon, som under hjertklappning följt hela det äfventyrligaförloppet, och denne någon, som var — — — hvem tror ni väl? — — ingen annan än vår ryska löjtnant!... mottog nu den fallande helt varligt i sina utbredda armar.

»Kör! ... kör genast!!» ropade en sträng röst ur wursten. Och flinkt bar det af.

Min kamrat och jag, som stodo tätt bakom löjtnanten, fingo nu, till vår ytterliga häpnad, höra honom utbrista i samma exklamation som vid händelsen med den der vatten-attrapen i parken: »Gud i himlen, det är ju hon!»

Man föreställe sig, under hvilken besynnerlig sinnesrörelse vi åhörde detta utrop och strax derpå i den afsvimnade igenkände fru Aurora — — —stein. Huru förklara denna envisa ödets nyck, som för andra gången inom några timmar bragte vår löjtnant i snart sagdt uppenbar nödvändighet att bistå, ja, rädda denna färtjusande qvinna, hvilken, enligt all sannolikhet, hade på hans hjerta gjort ett djupt intryck! ... Dock skall läsaren snart blifva i tillfälle att inse, det häri snarare låg en Guds skickelse, än en blind slump.

Alla tre hjelptes vi nu åt, att på gräsmarken strax inom de närmaste träden vackert nedlägga den sjuka, hvilkens sanslöshet ännu fortfor. »Hur' skola vi få litet vatten att beständka hennes ansigte med? ... sade löjtnanten i ömt bekymrad ton. — »Sådant skall jag strax anskaffa! ...» svarade jag; ty jag bär alltid på mig ett läder-glas då jag beger mig åt landet.» — Ock dermed skyndade jag till närmaste dam, för att upphemta en liten vattenportion som väl ej kunde duga att dricka, men var rent nog till ifrågavarande ändamål. Under tiden höll min kamrat ögonen ständigt fästade på den plats, der notarien hade blifvit undanträngd från sin fru men förgäfves; han syntes ej till. Vid min återkomst användes vattnet, till sista droppan; jag hemtade mer, men våra bemödanden förblefvoutan påföljd. Då utbrast löjtnanten, i det han vred sina händer: »Skall jag då bli olycklig nog att se henne dö här, utan all mensklig hjelp! ... jag är ej mer i stånd att tänka en redig tanke! ... bistån mig med edra råd, mina herrar!» — »Efter hennes man synes vara alldeles försvunnen, och troligen rakat ut för något besynnerligt äfventyr,» yttrade jag, »så är mitt råd, att vi ej längre här förbida hans ovissa återkomst, utan söka skaffa ett åkdon, hvari frun kan nedforslas till bryggan, för att af oss medtagas på ångbåten, och, efter ankomsten till staden, i en annan droska föras till sitt hem.» — »Ett godt råd!...» utropade löjtnanten. »Jag vet hvem som är notariens husläkare, och till honom vända vi oss genast. Men hvar taga ett åkdon här, nu i en hast?» — »Gud ske lof» ... afbröt min kamrat; »der åka ett par bättre herrar förbi uti en droska! Här finnes ingen annan råd, än att anropa bildade menniskors hjelpsamhet. När de få höra hvarom fråga är, så tror jag nog, att de för en stund öfverlemna sitt åkdon. Jag

skyndar till dem!»

Som jag på kort afstånd följde min vän, så blef jag snart vittne till följande samtal:

»Ursäkten, mina herrar! ... en alldeles oförmodad händelse nödgar mig åsidosätta all grannlagenhet, och, ehuru obekant, bedja om, att få tala några ord vid herrarna.»

Den ene af dem, en ovanligt vacker, några och trettio års man, svarade helt glädtigt: »För all del, min herre, tala! Jag är just nyfiken att höra eder framställning.» — »Det är fråga om att få på en qvarts timma disponera öfver herrarnas ekipage, för att till ångbåten nedföra ett fruntimmer, som ligger afsvimmadt i gräset, här nära intill.» — »Kunde visst låta sig göra», svarade den andra herrn; men säg oss först: är hon vacker?» — Ehuru dennafråga just ej synes höra till saken, som är att bistå en lidande medmenniska, så vill jag dock besvara den, och *kan* sanningsenligt göra det med ett det superlativaste Ja! ... ty hon är utan tvifvel en af de största skönheter i hela Petersburg.» — »Det vare nog!» återtog den förstnämnde herrn. »Men hvem är hon då? .. hvad heter hon?» — »Hennes namn är — — —stein, en embetsmant-fru.» — »Herre, hvad säger ni? ... detta namn! ... Fort fram med dopnamnet! ... hon må väl inte heta Aurora heller?!» — »Precist så!» — »Nå, vid alla helgon! ... är icke detta en Guds skickelse, så vet inte jag! ... Jag är ju hennes köttslige broder! ... som kom resande till staden i går qväll, och idag på morgonen sökt min svåger; men fick höra att herrskapet begifvit sig hit ut. Aldrig i mitt lif har det så mycket fägnat mig att vara medikus som nu! Jag är hospitals-läkare i R*, och på ögonblicket springer jag ur droskan för att taga reda på min älskade systers tillstånd. Men säg mig i korthet, hvad det kommit åt henne? ... Eller ... jag väntar väl hellre tills jag får höra det af hennes egen man, som nu helt säkert står tröstlös bredvid henne.» — »Hennes man?! ... ack, min herre, om ni visste ...» — »Hvad för slag? ... hur' menar ni?» — »Han har för en qvarts timma sedan försvunnit!» — »För dj......n i våld! ... hvad hör jag! ... har han öfvergifvit sin förtjusande hustru?» — »Min herre, ögonblicken äro dyrbara, tillåt mig spara med alla förklaringar tilldess ni lyckats bringa eder syster till sans.»

Något förbluffad öfver att se en ung militär ensam vid sin systers sida, hade doktorn litet svårt att behålla kontenansen; hans ögonbryn rynkades, och som en blixt flög den tanken genom hans hufvud, att denne förmodligen var egentliga orsaken till mannens försvinnande; men hanbeherrskade sig strax åter, och, efter en liten knapphändig helsning, skyndade han att framtaga sina luktflaskor, dem han alltid bar på sig.

Efter en kort stund återfick hon småningom sansen. Löjtnanten drog sig något tillbaka, och äfven vi begge höllo oss på behörig distans. Hon stirrade rundtomkring sig, och drog en djup suck. Några ögonblick sednare sade hon: »Hvar är jag? ... Och hvar är Oskar? ... ack. den som fått dö vid hans bröst!»

Häpen öfver detta besynnerliga tal, anade han att hon börjat yra; lutande sig genast ned för att undersöka hennes puls, fann han sin förmodan bekräftad; hon hade redan stark feber. Nu sade han halfhögt till henne: »Du talar om Oskar ... han är ju här vid din sida» (han hette nemligen sjelf också Oskar)! Men hon tycktes ej rätt fatta, hvem som tilltalade henne.

Derpå reste sig doktorn, närmade sig oss och sade: »Det här bär sig icke längre, mina herrar; droskan måste köras hit, tätt intill vägkanten, och vi hjelpas åt att bära henne upp i åkdonet, så att hon kan bli varsamt förd till ångbåten.» — Jag vinkade åt den herrn, som satt qvar i droskan; han befallde kusken att köra fram. Doktorn talade nu sakta ett par ord till sin följeslagare, denne steg genast ur, och med all försigtighet förde vi den sjuka upp i åkdonet, der hon väl omhöljdes med brodrens vida kappa; hvarvid denne hviskade till mig: »Hvem är den der militären, som nu står på afstånd, med en så mystisk hållning?» — »Min herre,» svarade jag, »det är en aktningsvärd löjtnant, som är närmaste granne med eder herr svåger; en mycket välvillig person, som under denna dags besynnerliga äfventyr gjort edra anhöriga ganska vigtiga tjenster. Men, vidare härom då vi ostörde kunna få talas vid.» — »Ni lofvar således att i morgon lemna migvidare upplysningar?» — »Jag skall bjuda till. Emellertid råder jag er att icke visa er ovänlig mot löjtnanten; han förtjenar det för ingen del.»

Doktorn gick nu emot löjtnanten, som hade närmat sig, tog honom vänligt i handen och sade: »Jag tackar er! ... jag hör att ni varit de mina till vigtig nytta.» — »Jag har blott fyllt min pligt mot aktningsvärda medmenniskor,

som råkat i oförskylld förlägenhet.» — »Skulle ni då vilja öka er godhet med ännu en tjenst?» — »Oändligt gerna!» — »Som det är troligt att min svåger, hvilken förmodligen genom någon obehaglig händelse blifvit ryckt från sin maka, snart nog kan hit återkomma, för att här söka henne, så går det icke an att vi alla nu redan öfverge denna plats, utan han bör här finna en bekant, som kan ge honom upplysning om hans hustrus beklagliga tillstånd, samt om hennes nödtvungna återresa sjöledes, i sällskap med hennes hitkomne bror. Åtager ni er detta uppdrag, så föreslår jag er, att mot morgonen antingen i min droska och i sällskap med min vän återvända till staden, eller ock att resa med en kl. 3 afgående annan ångbåt. Under edert posterande här skulle då min vän hålla eder sällskap, tilldess det blir lagom att återvända till staden.»

Ehuru vi begge, som voro något litet initierade i löjtnantens hjertemysterier, tydligen kunde märka, att han gjorde våld på sig för att underkasta sig försakandet af hemresan i den sköna fruns närhet, så svarade han ändå, med temligen lyckad förställning, att han med särdeles nöje åtog sig det ifrågavarande uppdraget. Doktorn tackade, och satte sig upp i droskan bredvid systern; vi begge följde efter till fots, och doktorns vän, jemte löjtnanten qvarstannade på vakt.

Klockan var nu nära half ett, och vid var ankomst till stranden, gafs redan den första ringnings-signalen till affärd. Med knapp nöd hann doktorn öfvertala kaptenen att taga såväl honom som den sjuka systern ombord, samt at henne cedera sin egen hytt, allt mot en vältalig handtryckning af, såsom jag tyckte af sedelns färg, 25 rubel. Såsnart båten lagt ut, återfördes droskan af körsvennen.

Natten var särdeles lugn och vacker, och fullmånen speglade herrligt i vattnet sitt blida anlete; men trängseln på däck var odräglig. Doktorn stannade inne hos sin syster, och vi, som för det mesta höllo oss nära hyttens dörr, kunde tydligen höra hennes yrande tal, hvarvid namnet Oskar litet emellan förekom.

Då i det närmaste alla Petersburgs åkaredroskor voro upptagna för Peterhofs-excursioner, och i sjelfva verket också varit för tillfället mindre behöfliga i den nästan folktoma staden, så funno vi vid ankomsten till kajen endast ett par, tre sådana, hvilka voro tingade. I denna förlägenhet hittade min vän på råd. Som han igenkände Generalkonsul Sterky's ekipage och körsven, som just nu kom ned till landningsplatsen för att hemföra den förres fru till hennes hem (i Wasili-ostrow's åttonde linie I denna stadsdel är ej fråga om, att gifva tvenne husrader, med mellanliggande rymd, namnet gata, utan man räknar hvarje husrad för sig, under namn af *linie;* hvarje gata utgöres sålunda af två linier, men, eget nog, så irreguliert, att 2:dra och 3:dje linien bilda *en* gata, 4:de och 5:te *en*, o. s. v., så tog han sig dristighet till, att genast oförmärkt öfvertala kusken, att efter fruns hemforslande skyndsamt återvända till ångbåten, för att till —gatan skjutsa en sjuk embetsmanshustru, som var bekant i General-konsulns hus. Karlen prutade emot i början, men dugtiga drickspenningar hjelpte,hvilka han knappast hunnit nedstoppa, förrän konsulinnan visade sig på däck.

Som vår ångbåt hade lagt till strax ofvanför den majestätiska peristil-uppgången till det väldiga och ståtliga palats, som vanligen här kallas *Berg-korps*, nära stranden af Wilhelms-ön, så hade man blott några stenkast att fara, för att komma till 8:de linien; hvarföre ock herr Sterky's körsven inom 10 minuter var tillbaka.

Den instängda, upphettade luften i kaptenens lilla hytt hade förvärrat fru — — —steins tillstånd; blossande af den häftigaste feber utbars hon derifrån; men så välgörande verkade den yttre, svala morgonluften, att hon knappast hunnit uppbäras i vagnen, förrän febern började gifva sig litet, och då vi kommit till porten af hennes boning, hade yrseln så pass aftagit, att hon icke mer komprometterade sig genom några utrop, som berörde det der höga, för tillfället olycksbringande namnet. Sin egen mans namn hade hon under hela färden blott en enda gång nämnt, såsom hennes bror sedan berättade; hvarföre han ock helt och hållet undvek att sjelf föra det på tungan. Doktorn hade anmodat mig och min vän att medfölja i vagnen.

Portvakten och hans hustru, som hela natten vakat under förbidan af herrskapets återkomst, och som nu hastade ut på gatan, grepos af den högsta bestörtning, då de sågo sin matmor hemkomma i ett sådant tillstånd, och till på köpet *utan* sällskap af sin man; men deras frågor om orsaken afböjdes genast af doktorn, med så mycket mera skäl, som han sjelf ännu saknade alla upplysningar om förhållandet. Han vinkade betydelsefullt med handen, och

sade halfhögt: »Lugnen eder, god' vänner! ... jag är läkare, och en den sjukas broder; ni måste nu tills vidare i allt lyda mina föreskrifter. Att börja med, ber jag er genast bära hit en beqväm fåtölj, i hvilken vi skolaplacera frun, för att sålunda uppföra henne till hennes sofrum. Då detta var verkställdt, gingo doktorn och vi in i nästa rum, sedan han anbefallt fruns kammarpiga att, med biträde af sina medtjenare, på det varligaste afkläda matmodren, så godt sig göra lät under fortfarande yrsel, och att lägga henne till sängs samt springa till apotheket efter en viss feberdryck, hvartill han i hast tecknat recept.

Efter vid pass en qvarts timme anmälde kammarjungfrun, att allt nu var utfördt efter gifven befallning; hvarefter doktorn egnade hela förmiddagen åt sin systers trogna skötsel och vård, hvartill äfven hörde ett flitigt baddande af hennes skadade ben, med kalla omslag. Emellanåt skakade han på hufvudet och sade: »Det här ser alltför betänkligt ut! ... Att döma af vissa symptomer, skulle jag tro, att någon helt annan sinnesrörelse än den genom mannens försvinnande verkade, spelar största rolen i denna besynnerliga tragedi.

Genom dessa ord föranlåten, att nu göra allvar med den upplysande berättelse, jag dagen förut blifvit anmodad afgifva, vände jag mig till doktorn med de orden: »Om min herre nu täcktes aflägsna alla obehöriga vittnen, så skall jag bjuda till, att så kort som möjligt meddela er vissa saker och förhållanden, hvilka för eder, såsom interesserad läkare, äro nästan oundgängliga under närvarande omständigheter.» — »Bra' taladt!» svarade doktorn; jag är beredd att höra er.»

Men just som jag ämnade börja, fattade min kamrat sin hatt och sade: »Ursäkta, herr doktor! ... vigtiga göromål kalla mig härifrån; men jag hoppas att min kamrat sedermera skall låta mig få kännedom om förloppet af den ädla patientens sjukdom, efter jag nu engång blifvit så oförmodadt och oförskyldt inblandad i hennes öden.» — »Det kan naturligtvis ej komma ifråga,» svarade doktorn,»att jag skulle vilja hindra er i edra affärer; men om ni vid tillfälle finner för godt att titta upp till mig, så är ni välkommen; och jag tackar er för edert uppriktiga deltagande.»

Sedan min kamrat aflägsnat sig, företog jag den i sanning rätt kinkiga berättelsen om hvad som i min personliga närvaro passerat med fru — — —stein, och dolde ej engång mina tankar om de hemliga känslor, som jag anade hafva uppstigit i hennes hjerta; dock bad jag doktorn på det enträgnaste, att, i händelse af min berättelses meddelande till andra personer, noga utesluta allt, som på något sätt kunde väcka uppseende eller komprometttera ett så i all måtto aktningsvärt fruntimmer; hvilket han ock med handslag lofvade.

En stund efter det denna min rapport var afgifven, och, som det tycktes, af doktorn tankfullt begrundad, knackade det på salsdörren, och vår löjtnant inträdde. Vi gingo honom till mötes, och knappast hade han hunnit helsa, förr än han, med oroligt frågande min yttrande: »Hur' i Herrans namn står det nu till med frun?» — »Jo, min herre,» svarade doktorn; »med henne är det högst betänkligt; hon ligger i häftig feber.» — Löjtnanten bleknade, men sade på en stund ej ett ord. Doktorn ville bjuda honom frukost, men han betackade sig. Sedan han en qvarts timma sutit orörlig på en soffa, sade han plötsligt: »Herr dokter, jag har någonting vigtigt att meddela er. Först måste jag dock framföra eder väns helsning; han hade ej tid att nu följa med hit, men kommer troligtvis mot aftonen. Vill ni tillåta att denne min nye bekanta, som är initierad i de senare dagarnes besynnerliga tilldragelser, blir närvarande vid afgifvandet af min hemska rapport?» — »Mer än gerna, min herre, helst jag redan fattat ett visst förtroende till denne man.»

Sedan löjtnanten dragit ett par djupa suckar, meddedelade han följande:

»Under det jag väntade på eder körsvens återkomst från bryggan, hade jag märkt, att folkmassorna i parken någorlunda skingrat sig, så att jag tydligen kunde se, huru tvenne af lägsta klassens polismän (ett par s. k. *Budotschnick's*), gingo af och an just på den plats, der eder svåger, såsom ni nu förmodligen hört af denne herre, blef så hastigt inryckt i trängseln. Jag gick derföre dit öfver, för att möjligen, genom fogligt framställda frågor, utleta, huru det vid hans försvinnande tillgått, och hvart han kunde hafva tagit vägen. Att jag inledde samtalet med att gifva dem begge en jemförelsevis hederlig drickspenning, det faller af sig sjelft för hvar och en, som någorlunda känner den ryska folkkarakteren. De begynte nu, med liflig hastighet, språka begge om hvarandra, ibland på samma gång; och sedan jag måst göra flera frågor om åtskilligt, som i deras framställning var oredigt,

fick jag ändtligen följande klart för mig: »Strax efter den der fina, tyska herrns inskuffande bland folkhopen, som var orimligt sammanpackad, hade han, under sina bemödanden att komma lös, börjat utdela knuffar och sparkar till höger och venster, ty han tycktes vara mycket uppbragt; och då han, som litet emellan tittade åt det håll, der den kejserliga wursten höll stilla, blef varse att en karl bar ett fint fruntimmer i sin famn inåt skogen, utan att hon syntes göra det ringaste motstånd, blef han alldeles ursinnig; han höjde sin knutna näfve hotande i vädret, hans mun fradgades och han gaf ifrån sig ett hemskt ljud, snarlikt ett vilddjurs rytande. Men ej nog dermed, utan då vi ville hålla honom fast, emedan han tycktes hafva mistat förståndet, så öfverföll han oss med hugg och slag. Vi hvisslade då i våra signalpipor, och fingo sålunda hastighjelp af minst ett halft dussin kamrater, anförda af en förman; men Tysken På ryska: *Nemez*, med hvilket ord den obildade Ryssen benämner *alla* utländingar. aktade ej antalet, utan fortfor i sin ursinnighet att våldföra sig ej allenast på oss, utan ock på vårt befäl. Detta kunde man ej längre fördraga, utan vi arresterade honom och satte honom i en droska för att till en början föra honom till ett i en slottsflygel inrättadt, tillfälligt *Corps-de-garde*, der han uppförde sig så vildt, att handbojor måste påsättas; och då vi sedan, kl. 5 på morgonen, anträdde vår marsch till staden, till ett antal af 500 man, blef han upplyftad på vår åtföljande tross och der fastbunden. Efter ankomsten till Petersburg öfverlemnades han i polisens våld; och hvad man sedermera med honom företagit, det känna vi alls icke. Bestämdt måste mannen i en hast blifvit galen, annars kunde han ej gerna varit så oregerlig som han var.»

Doktorn slog ihop händerna af smärtfull häpnad, och förmådde på en lång stund ej säga ett ord. Slutligen utbrast han: »Detta blir i sanning en alltför hård pröfning för mig, som kommit hit i hopp att här, i nära anförvandters krets, få tillbringa några riktigt lyckliga dagar! Men hvad är ändå mitt öde för ett lappri mot dessa begge makars djupa olycka! ... i synnerhet om det skulle bekräfta sig, att min svåger blifvit vansinnig, hvilket lätteligen kunde vara en följd af så ovanligt häftiga sinnesrörelser, så mycket mer som svartsjukan uppenbarligen blandat sig deri! Dock ... här gagnar till ingenting hvarken att sörja eller gå fåfäng! Här måste handlas ... och handla *vill* jag!»

Nu rusade han upp från stolen och ringde häftigt på en klocksträng. En piga inkom genast, och henne gaf han befallning att springa till herrskapets husläkare, och bedjahonom skyndsammast infinnna sig. Hon gick; och han begynte nu häftigt gå fram och tillbaka i salen, under det han litet emellan tittade in i sängkammaren genom den på glänt stående dörren, för att ge akt på den sjuka. Mellan oss tre vexlades på en god qvarts timma intet ord.

Men nu inträdde husläkaren, som med förvåning här fann helt andra personer, än dem han väntat sig. Vår doktor gick emot honom, fattade helsande hans hand och sade: »Ni finner här en af de plötsligaste och ödesdigraste vexlingar, som kunna drabba ett par förut helt lyckliga dödliga! Jag får i min egen person för er presentera en resande embetsbroder, och tillika en husets nära anhörig, enda brodren till fru — — —stein, som igår häftigt insjuknat vid Peterhof. Jag har redan ordinerat de medel, jag ansett lämpliga; men som jag nu för en ytterst vigtig angelägenhet nödgas aflägsna mig på minst en timme, kanske två, så vågar jag tillspörja er, om ni skulle vilja hafva godheten stanna hos min syster under min frånvaro, helst hennes man, genom en oväntad händelse, blifvit urståndsatt att för tillfället infinna sig i sitt hem.»

»Min herre,» svarade husläkaren, »jag finner ej ord för att beskrifva till hvilken grad det smärtar mig, att förnimma dessa ädla menniskors belägenhet så alldeles förändrad; äfvensom jag på det hjertligaste beklagar eder egen smärta. Var viss, att jag både nu och sedan skall göra allt hvad i min förmåga står, för att motsvara det förtroende som, lemnadt af en embetsbröder, alltid är dubbelt dyrbart!» — »Ni stannar således? ... Jag tacker er, och skyndar att uppfylla en helig pligt. Dessa begge herrar må presentera sig sjelfva; vår bekantskap är helt ny, och i detta chaos af sällsamma äfventyr och upprörande känslor har jag ännu ej kommit mig före, att fråga derasnamn. Förlåt min brådska! ... min oro är till det högsta stegrad! Farväl!»

Doktorn begaf sig direkt till stadens polismästare. För dennes öron hade ännu ingenting kommit, om den å Peterhof skedda arresteringen; men då han tillfrågade en af sina underordnade, framlemnade denne en rapport, som visst i det närmaste öfverensstämde med hvad vår löjtnant hört berättas, men var affattad i så skarpa och sårande ordalag, som om det varit fråga om en vanlig missdådare. Ingen hade väl ännu fått reda på, hvem den fängslande mannen var; ty vid arresterings-tillfället hade olyckligtvis ingen enda tysktalande person funnits i

hans närhet; men doktorn hade ändå väntat sig, att man med någon smula humanitet skulle behandla en bättre person, som endast under ett utbrott af temligen rättmätig harm och vrede råkat förgå sig; och då han derom dristade sig skjuta ut några försigtiga ord till polischefen, blef han rätt förvånad öfver, att af honom erhålla följande svar:

»Ack, min bäste herre, det märkes tydligen, att ni ej har något begrepp om våra stränga rättsprinciper här i Ryssland! Och hvem tror ni väl skulle våga lägga fingrarna emellan, blott af aktning för en fin rock, då man i öfrigt ej har minsta hum om den ifrågavarande personens qualification? ... hvem skulle, säger jag, drista göra sig skyldig till mannamån eller anseende till personen, då vår egen kejsare, den stormäktige Nikolai Pawlowitsch Det är i Ryssland ett nationelt bruk, att kalla äfven de högst uppsatta personer på samma sätt som man i Sverige gör med allmogen: har fadren dopnamnet Anders och sonen heter Fredrik, så kallas han helt simpelt Fredrik Andersson; så ock i Ryssland med sjelfva kejsaren; t. ex. Nikolai Pawlowitsch (d. v. s. Niklas Pålsson)., sjelf ända till obeveklighet sträcker sin orubbliga rättvisa, påhvilken vi nyligen haft ett det mest slående exempel, som jag i korthet vill omtala för er: Mot slutet af förliden vinter hände sig, att man en natt fick höra ett rysligt stoj och oljud på en af Petersburgs förnämsta gator, samt ett flere gånger upprepadt klingande af glasrutor. De slogo nemligen sönder ett betydligt antal gatulyktor. Nattväktarne signalerade med sina hvisselpipor, och en temligen ansenlig polis-styrka sammankom. Det befanns då, att fredsstörarna, ja, våldsverkare, voro en hel hop öfverlastade militärer, mest löjtnanter af adlig börd, hvilka tyckte sig kunna saklöst tillåta sig detta lilla oskyldiga nöje. Då man gjorde min af att arrestera dem, satte de sig till motvärn, och flere af dem buro händer på ordningens upprätthållare. Värst bland dem betedde sig en furste-son af mycket förnäm och ansedd familj; han lärer till och med dragit värjan mot en polisman af högre rang. Slutligen lyckades man fängsla ungefär halfva antalet, och de öfriga togo till schappen. Redan följande dag visste kejsaren af alltsammans och befallde en mycket sträng ransakning; de brottslige dömdes till degradation; såsom simpla soldater sändes de ned till den Kaukasiska arméen, der man i det närmaste ansågs som: *enfants perdus*. Nu torde ni kanske, såsom så många andra, inbilla er att man skulle visa något undseende för den högättade furste-sonen, så att hans straff åtminstone blefve lindradt? ... Misstag, min herre! Höga slägtingar och inflytelserika personer lade sig visst ut för honom hos kejsaren; men här hjelpte hvarken böner eller knäfall, ej heller ett de rikas erbjudna sammanskott af flera millioner, såsom försonande bötes-belopp; nej, den högförnäme slyngeln fick dela fullkomligt samma öde som de andra. Tillämpningen på nu ifrågavarande fall må ni sjelf göra. Emellertid lofvar jag er, att göra mig noga underrättad om brottets beskaffenhet, för att öfvertyga migom, huruvida några verkligen mildrande omständigheter dervid kunna hafva förekommit. Var god kom igen i morgon.»

Med detta besked måste nu den stackars doktorn nöja sig; med tungt hjerta begaf han sig tillbaka till den sjuka. Sedan husläkaren tagit afsked, och på begäran lofvat återkomma följande dag vid samma tid, berättade doktorn för löjtnanten och mig hvad polismästaren sagt; hvarpå vi ansågo grannlagenheten fordra, att vi aflägsnade oss.

Ett par dagar derefter, vid vårt nästa besök, fingo vi mottaga den högst sorgliga underrättelsen, att notarien, vid af polisverkets läkare anställd undersökning, befunnits till sina sinnen rubbad, och redan var till ett af stadens dårhus afförd. Dock trodde man, att hans tillstånd sannolikt skulle snart nog blifva bättre, och att han möjligen, genom verkligt lämplig behandling, skulle redan inom år och dag kunna vara fullt återställd. Doktorn var för öfrigt få-ordig och dyster; men då vi togo afsked, yttrade han: »Jag får säga herrarna, att jag redan gjort mig beredd på, att min systers lif ej kan räddas; om ock den förfärliga febern lemnar henne, så tror jag, på grund af erfarenhet, att hon ändå stryker med inom ett par, tre dygn derefter. Jag behöfver inte säga herrarne, till hvilken grad det är för en broder smärtande, att se en älskad syster förgås till följe af en lidelse, som ej står i menniskomakt att utrota, sedan den engång hunnit slå rötter i hjertat. Det enda som kan ge mig en liten tröst är, att hennes lif aldrig kunnat blifva annat än högst olyckligt, i följd af mannens svartsjuka; och då kommer ju döden nu som en befriande engel. Låtom oss derjemte tänka oss, hvilken gräslig olycka det för henne skulle vara, att, efter återvunnet medvetande och vid återbegynnande helsa, mötas af underrättelsen om hennes mans vistande på ettdårhus! Ja, vi nödgas tro, att det är bäst som det är, om vår Herre, såsom jag antager, kallar henne hädan, innan hon hinner upptäcka sin olycka till dess fulla vidd. Lefven väl nu, mina herrar! ... glömmen ej bort mig!

Jag torde kanske få återse er om några dagar.»

Då vi, enligt doktorns vänliga uppmaning, åter infunno oss fyra dagar sednare, tog han löjtnanten afsides, och sade: Jag har idag inhändigat ett bref från R*, deri jag förständigas att skyndsamt återvända på min post, så kärt mig är, att densamma få behålla. Detta är visserligen ett hårdt budskap, men då jag nu vunnit full öfvertygelse om, att min syster, som i morgon troligen blir af med febern, likafullt dör inom ett par dygn, så har jag redan bemannat mig mot skiljsmessans smärta, och ämnar i afton resa härifrån, då jag har all anledning tro, att husets läkare, om någon räddning vore möjlig, skall åstadkomma den lika bra' som jag. Återstår då endast, att åt någon pålitlig och deltagande vän gifva uppdrag såväl om begrafningsbestyret som om boets realiserande. Och som jag nu tror mig hafva fullt genomskådat eder person, äfven ini hjertats innersta gömmor, så tror jag mig bereda eder ett slags »*schaurig süsses Gefühl*», en, om ock vemodsfull, glädje, då jag med fullt förtroende åt eder öfverlemnar det nyssnämnda uppdraget, hvartill ni berättigas genom *denna* fallmakt; och för nödiga omkostnader bifogar jag en sedel å 1000 rubel, den jag funnit i min svågers gömmor. Ni må nu, när den bittra stunden är öfverstånden, handla efter eget godtycke. Blott tvenne små förbehåll ber jag att få göra: det ena att begrafningen blir enkel, utan allt uppseende, med högst få personers procession;det andra, att husets samteliga tjenare rundligen förses med sorgkläder och lämpligen trakteras, utan all sparsamhet. Dock, ännu ett ord: Om min syster före döden kommer till fullt medvetande, så må ni dels för henne dölja mannens olycka, om ock någon nödfalls-osanning dervid blefve behöflig, dels alldeles förtiga min nu upphörande närvaro, helst hon under sjukdomen aldrig känt igen mig. Slutligen ber jag er, att arrangera om vacker sång, i stämmor, vid begrafningen; ty min syster har alltid varit en stor amatrice af detta slags vokal-musik. Jag må väl aldrig tro, att ni ger mig ett afslag?!»

Löjtnanten, hvilkens förut så dystra ansigte under doktorns tal alltmera uppklarnat, fattade nu ifrigt med begge händer den ädelmodige läkarens ena hand, kramade den hårdt, och utbrast i ett tacksamhets-flöde, som mer än tydligt ådagalade, till hvilken grad han ansåg sig hedrad af detta grannlaga uppdrag och hur' godt det gjorde honom i själen, att med full, obehindrad rättighet få närvara vid den olyckliga qvinnas dödsbädd, samt, ifall medvetandet återkomme, få söka meddela henne någon tröst.

»Nog, nog! ... min herre,» afbröt doktorn; »ni behöfver icke tacka mig, då ni går att göra mig en vigtig tjenst, hvilken skall komma att verka ganska lugnande på mitt eget, sorgbundna sinne! ... Men var nu god och genast besök husläkaren, omtala för honom hvad jag sagt er; nämn ock anledningen till min plötsliga afresa, och bed honom skyndsamt komma hit; ty jag måste fort ut, för att ombestyra en högst vigtig angelägenhet.»

Den halfva timme, som förflöt innan husläkaren kom, användes af doktorn till inpackande af större delen af sina res-effekter, och såsnart embetsbrodern intagit hans plats hos patienten, kastade han sig genast i en droska, utanatt ge sig tid med någon accorderande prutning Ej allenast vid alla inköp, som ske i andra bodar an »*Magasins à prix fixe*», prutar man ned priset till minst hälften, stundom en tredjedel eller till och med en fjerdedel af det begärda, utan ock vid uppgörande af åkningskostnad går det till på samma sätt, blott med den skillnad, att man då under prutandet går raskt på, framåt gatan, ifrigt efterföljd af den åkande körsvennen, som dervid ger med sig litet i sender, tills man får sin vilja fram., hvilket annars är så vanligt i Ryssland. Ändamålet med denna hans färd var, att besöka dårhuset, för att der utverka sig tillstånd att få till R* medtaga sin svåger, att der vårdas å det hospital för vansinniga, hvars läkare han sjelf var. Saken mötte visserligen svårigheter; men dels genom företeende af sådana papper, som konstaterade hans erfarenhet och skicklighet som dårhus-läkare, dels genom förord af ett par inflytelserika landsmän, lyckades han, så godt som i sista stunden, vinna bifall till sin anhållan, Nu återstod ej mera tid, än som åtgick för att skynda hem igen, att lägga sista handen vid inpackningen, att tacka husläkaren och utbetala hans upplupna arvode, med åtföljande hederlig dusör, samt slutligen, att utan alla vittnen, förrätta en tyst bön vid systerns bädd och vid bortgående sända henne en lång, välsignande afskedsblick från sina tår-fuktade ögon.

En täckt, fyrsitsig vagn hade emellertid blifvit beställd och väntade redan vid porten. Efter en stum handskakning med löjtnanten, skyndade doktorn upp i ekipaget, som med äkta rysk hastighet rullade af till dårhuset, och derifrån han, med svågern vid sin sida, samt försigtigtvis åtföljd af en af inrättningens sjukvaktare, anlände till ångfartyget blott fem minuter före affärden.

Som författaren, efter doktorns afresa, ej fann lämpligt att alltför ofta besöka notariens hus, så kan han ej just så noga redogöra för den sjukas tillstånd under de nästföljande par dagarne; dock hade jag, genom ett från löjtnanten mig tillsändt bud, fått veta så mycket, att hennes feber gifvit sig, men att hon derefter infallit i en besynnerlig slummer, hvarur hon blott ett par, tre gånger i dygnet spratt upp, med något utrop, som för de invigde tydligt nog tillkännagaf, hvad som ännu alltjemt rörde sig inom hennes oregida tankar och i henne säkerligen mycket oroliga drömmar. På tredje dagen efter mannens afresa till R*, hade hon, vid pass kl. 10 f. m., plötsligt återfått fullt medvetande, men ej gjort några frågor hvarken om det ena eller det andra, utan endast yttrat: »Mina timmar äro räknade; skaffen hit en Guds ords tjenare, att han må ge mig sakramentet!»

Som husläkaren just nu råkade vara närvarande, ansåg sig löjtnanten kunna personligen befatta sig med det snara uppfyllandet af patientens önskan; och som han, i allt hvad han kunde, ville hedra den olyckliga qvinnan, så tog han sig dristighet till, att besöka ingen mindre än protestanternas biskop, Ignatius, med ödmjuk förfrågan, huruvida denne skulle täckas meddela nattvarden åt fru Aurora — — —stein. Biskopen, som ett par gånger varit bjuden i notariens hus, yttrade sig särdeles villig att efterkomma löjtnantens begäran, och svarade: »Var god gå hem förut och anordna om det för ceremonien behöfliga; om en qvarts timme kommer jag efter.»

Det blef nu brådtom med att, så godt sig göra lät, vidtaga de af biskopen anbefallda förberedelserna. Och särdeles punktlig var han; ty knappast var den femtonde minuten förlupen, förrän han, med värdigt allvar, inträdde i sjukrummet. Efter ett kort, men gripande, extemporeradtskriftetal samt syndabekännelsens ödmjukt framsagda ord, tilldelade han den sjuka, efter gifven ritual, det hel. sakramentet, och slutade akten med välsignelsens högtidligt ljudeliga uttalande; hvarefter patienten, som lyckligtvis under hela ceremonien fått behålla sansen, fattade den andliges hand, den hon svagt tryckte. Men nu öfverfölls hon åter af slummern, hvilken ej lemnade henne förrän några ögonblick före hennes på aftonen timade frånfälle.

Likasom af en andans tillskyndelse hade min vän och jag kommit öfverens om, att kl. 7 på aftonen infinna oss i notariens f. d. boning. Sakta trädde vi in i salen; derinne i sjukrummet, hvars dörr stod halföppen, rådde en djup tystnad, endast afbruten af några då och då hörbara snyftningar, som tycktes ge tillkänna, att dödsstunden ansågs vara nära förhanden. På tå stego vi, obemärkta, fram till dörren, och fingo nu bevittna en djupt rörande syn: I samma halfresta ställning, som på förmiddagen genom flera bakom hennes rygg anbragta kuddar åstadkommits, satt ännu den sjuka, eller rättare sagdt, den döende, med tillslutna ögon; hennes vackra, långa hår låg någorlunda ordnadt på ömse sidor om hennes bleka, men dock ej särdeles insjunkna kinder, och öfver hela hennes ansigte hade lagt sig en viss, himmelsk förklarings-frid; det föreföll oss likasom hade naturen, ännu i sista stunden, velat skryta med ett af sina skönaste verk, för att, åtminstone än en liten tid, afskräcka den annalkande härjaren med lien; ja, så skön låg hon der, att man kunde tveka, om hon någonsin förr varit det till denna grad. Närmast hennes bädd stod löjtnanten, med sänkta, sammanknäppta händer och djupt mot bröstet nedböjdt hufvud; bakom honom befunno sig, i en halfcirkel, husets tjenare, samt ett par fromma grannqvinnor, alla gråtande, och strax bortom dessa såg man husläkaren, med bakåt böjdthufvud och djupsinnig uppsyn, sitta i en länstol. Knappast hade vi under vid pass fem minuter betraktat denna gripande tafla, förrän läkaren reste sig, kastade en blick på sin patient, och med half hög stämma utbrast: »Mina vänner, det börjar lida ... bedjen Gud för den döende! ... inom en kort stund flyr hennes odödliga ande bort, ur den förgängliga stoft-hyddan!»

Knappast voro dessa ord uttalade, förrän vår löjtnant vände sig litet åt sidan, och med handen vinkade åt en vid den tillslutna salongsdörren posterad betjent; denne gaf strax genom hostning en öfverenskommen signal, och .. till alla de närvarandes häpnad, uppstämdes nu derinne, af en ypperlig sångar-kör, en den skönaste döds-hymn,

begynnande med ett mildt susande piano, och efterhand stigande, med ett väl och jemt utfördt crescendo, tilldess man hunnit ett brusande forte, som förmedelst de utomordentligt djupa och dock mjuka basarne frambragte en öfverväldigande effekt Ingen annan än löjtnanten visste, hvarifrån denna sköna syrpris härrörde. Såsom personligen bekant med föreståndaren för den Kasanska kyrkans förträffliga sång-kör, hade han öfvertalat honom, att mot aftonen infinna sig med densamma, och sjelf hade han helt obemärkt genom en annan trapp-uppgång infört dem i salongen. Att den döende några ögonblick fick njuta af den herrliga sången, hvarom hon så förnöjdt utlät sig, kunde ej undgå att trösta hans sorgsna hjerta. Vore ej den ryska toleransen, i mindre vigtiga hänseenden, så öfverseende och mild, så skulle man frestas att betvifla möjligheten af ryska kyrkosångares uppträdande i ett protestantiskt hus; men för den som känner till denna vackra tolerans, kan saken, ehuru ovanlig, ej synnerligen förvåna. Författaren såg flere gånger ryska soldater och arbetare på hvardagarne knäböja i de protestantiska kyrkornas chor, och der förrätta sin andakt. I sanning en för det christliga sinnet välgörande anblick! (I Petersburg stå kyrkorna öppna alla dagar.). Den döende spratt till, slog upp ögonen, och sade temligen hörbart: »Gud, så herrligt! ... är jag

då redan i himlen?» ... Och efter några sekunder tillade hon: »Min Frälsare, jag kommer!» ... hvarpå hon åter tillslöt ögonen, för att aldrig mer blicka upp. Inom tio minuter derefter hade hon utandats sin sista suck.

Löjtnanten, som nu låg på knä vid sängen, fattade sakta den aflidnes ännu ej kallnade hand och kysste den vördnadsfullt. Och nu uppstod i rummet en döds-stillhet, som under en lång stund endast något stördes af de likaledes knäböjande tjenarenas gråt.

Två dagar senare (ty i Ryssland begrafver man snart), sågs en bättre likvagn, med innesluten blomsterhöljd kista, långsamt framskrida öfver Isaks-bron, åtföljd af endast fem processions-vagnar. De hästar, som drogo liket, voro från topp till tå omhöljda i svart kläde, som sträckte sig så nära marken, att blott hästhofvarne der nedom syntes. För deras ögon voro dock hål utskurna, och på ömse sidor om deras hufvuden gingo ett slags lik-pager, i svart, florbehängd uniform, för att dirigera hästarnas gång. Den prest, som, jemte läkaren och löjtnanten, åkte i första vagnen, var dock ej biskop Ignatius, hvilken hade förfall, utan kyrkoherden vid den svensk-finska S:t Catharinæ-kyrkan, herr Zant, hvilken, utan löjtnantens vetskap, hade af den förre blifvit beordrad att förrätta begrafningen, ehuru ej tillhörande någon tysk församling. Äfven min vän och jag voro inbjudna. Till Wasili-ostrow gick nu färden, ty det är å dess yttersta punkt, ända vid finska vikens strand, som den allmänna, särdeles vidsträckta begrafningsplatsen är belägen, och der en särskild liten kyrka är uppbyggd, att mot betalning begagnas vid större begrafningar. Att den vid detta tillfälle ej hyrdes, falleraf sig sjelft, då man erinrar sig doktorns föreskrift om undvikande af allt uppseende.

Komna nära de storartade infarts-grindarne, funno vi derutanför, uppställda i en stor halfcirkel, en mängd tiggande nunnor i särdeles grofva, svarta drägter och med besynnerliga hög-mössor på hufvudet samt böcker i händerna. De flesta bland dem voro öfver medelåldern, och somliga rätt fula. Då vi hunnit till grafplatsen, som var särdeles aflägsen från grindarne, funno vi der, framför oss, en vald kör, en trippel-qvartett af privata sångare; och såsnart kistan var nedsänkt, uppstämde de en ganska vacker fyrstämmig psalm, samt efter jordfästningen en begrafnings-kantat af rörande effekt. Prestens tal var visserligen vackert, men saknade helt och hållet den deltagande ton, som han förmodligen deri skulle inlagt om han haft den ringaste kännedom om den aflidnas olycks-öden. Också var han ej fullkomligt mäktig tyska språket. Akten afslutades med en högstämd uppståndelse-psalm, hvilken, såväl som de föregående begge prestationerna, bar vittne om inöfning under en särdeles god och skicklig anförare Denne var ingen annan än den i Kronstadt anställde, i Stockholm födde, helt unge musikdirektören August Wikström, son till chormästaren af samma namn vid vår kongl. teater, och hans hustru, den på sin tid beryktade premier-aktrisen, som, efter uppkommen oenighet med mannen, antog namnet Eriksson (Fru Eriksson). Denne skicklige musikus, som stod i nära bekantskap med vår löjtnant, hade låtit öfvertala sig att, mot god betalning förstås, enkom resa in från Kronstadt med ett litet valdt, privat sång-sällskap,

för att illustrera begrafningsakten. Man ser således, att löjtnanten samvetsgrant bjudit till att uppfylla doktorns begäran, äfven i afseende på vacker sång vid grafven..

Men — — det tycktes, såsom man plägar säga, vara skrifvet i ödets bok, att vi ej skulle få behålla det upplyftande intrycket af såväl den sköna sången som akteni allmänhet. Ty midt under det vi stodo qvar vid grafven, för att åse dess nu begynta igenfyllning, märkte vi ett häftigt påträngande i den åskådande folkhopen, och snart framrusade derur en mer än 50-årig, fetlagd qvinna, tarfligt klädd, med mycket passerade anletsdrag, som dock buro vittne om en försvunnen, större skönhet. I ena handen höll hon en ofantlig blombukett, som med allt skäl förtjenade den svenska benämningen *blomsterqvast*, och, sedan hon fört vilda blickar omkring sig på oss, kastade hon den med fart ner i grafven, idet hon högljudt ropade: »Mitt barn, mitt sköna, kära barn! ... du går redan ur tiden, utan att nånsin hafva återsett din nu djupt sörjande moder! ... Och jag ... jag arma, olyckliga, jag får ännu gå qvar här, i denna usla jämmerdal!» — Och nu utbrast hon i en hysterisk gråt. Snart såg man henne vackla; hon tog ett par steg baklänges, och föll, under häftiga konvulsioner mot de bakom henne stående; och då dessa, helt uppskrämda, drogo sig undan, störtade hon ned på marken, der hon begynte rulla sig under krampaktiga ryckningar och dofva läten, tilldess en annan qvinna, förmodligen hennes piga, tog vård om henne, idet hon fort anskaffade en droska, hvari den olyckliga fördes till sitt hem.

Ingen af oss kunde förklara sig orsaken till hela detta så högst störande, ja, rysliga uppträde; men i min häpnad hviskade jag instinktmessigt till min bredvid stående vän: »Hvem är denna qvinna ... eller furie? ... hvad kan hon mena med sin besynnerliga klagolåt?» — »Jag känner igen henne,» hviskade han tillbaka; »men tyst! ... du skall få höra sedan!»

Nu sade pastor Zant temligen högt: »Mitt herrskap, låt' oss hasta härifrån! ... det här var en alltför pinsam episod!» — Och skyndsamt begåfvo vi oss till vagnarna, men just som vi passerade kyrkogårds-vaktarens lilla nätta,strax inom grindarna belägna stuga, funno vi honom med fryntlig åsyn stå i sin dörr, hållande i händerna ett stort tennfat med — — hvad tror läsaren? ... jo, ingenting mer och ingenting mindre än ... risgrynsgröt!! — Åter en obehaglig, för flera bland oss oförklarig syrpris! Mannen vinkade oss vänligt att komma närmare; men löjtnanten gjorde med handen ett afböjande tecken, och sade på ryska några ord, som jag ej alls förstod.

Som meningen ej var att processionen skulle följa tillbaka till sterbhuset, så hade redan några af de bjudna, hvilka bodde på Wasili-ostrow, aflägsnat sig, hvarigenom min vän och jag fingo sitta på tu man hand i vår vagn. Han begagnade då tillfället att för mig förklara orsaken, hvarföre man vid ett så olämpligt tillfälle bjudit oss sötgröt. Saken var den, att det hörer till de ryska begrafnings-ceremonierna, att hvarje i processionen deltagande person vid utgåendet från begrafningsplatsen förtär en sked kokt ris, som af grindvaktaren tillhandahålles mot på förhand af sterbhuset erlagd betalning, så drygt tilltagen, att denna besynnerliga plägsed för honom blir en högst lönande affär, då dagligen omkring 70 à 80 lik utföras, Det är klart, att mannen genom misstag ansåg oss höra till den ryska kyrkan.

Under återvägen stannade vårt lilla tåg flere gånger, för att aflemna somliga begrafningsgäster i närheten af deras hem, så att, då vi återkommo till den aflidnas f. d. bostad, funnos inga flera åkande qvar, än löjtnanten och vi begge, som, i egenskap af husets vänner, blifvit inbjudna att der deltaga i den måltid, som egentligen var arrangerad för tjenstefolket. Äfven presten hade begifvit sig till sitt pastorshus, beläget nära Catharinæ-kyrkan, på en af de gator, som till venster utlöper från det s. k, Newsky-perspektivet (stadens förnämsta gata, med en bredd afnära hundra fot och en längd af omkring sju ryska mil. = 7/10 svensk).

Som vi under den temligen långa färden hade god tid att språka, så passade jag på tillfället att erinra min följeslagare om hans löfte att upplysa mig om, hvem den qvinna var, som på ett lika öfverraskande som vidrigt sätt hade stört oss vid grafven, och han var genast redo att meddela mig följande temligen tragiska historia:

»Denna qvinna är en enkefriherrinna Kl......rr från Sverige, hvilken undergått besynnerliga öden och från en välbergd ställning försjunkit i fattigdom. Hon var i yngre åren en af de största skönheter i Stockholm, och blef gift redan vid 16 års ålder. Hon hade tvenne ståtliga söner, den ene om 19, den andre om 21 år, begge officerare vid d. v. Första Gardet. Dessa herrar förde en utsväfvande lefnad, och gjorde af med största delen af modrens

förmögenhet. Slutligen begingo de, förmodligen i öfverlastadt tillstånd, en högst skandalös bedrift, som nödgade dem att, återkomna till besinning, hals öfver hufvud rymma från fäderneslandet. Modren, utom sig af förtviflan, anställde genast alla möjliga efterspaningar, och fick till slut händelsevis spaning om, att de med en finsk skeppare skulle begifvit sig till Åbo. Hon skyndade efter; men de hade fått ett par dagars försprång, och vid hennes ankomst hade de redan fortsatt vägen till Helsingfors och vidare ända till Petersburg. Under obeskriflig smärta följde hon dem i spåren, men då hon ankom till sistnämnda stad, hade de redan, genom en förnäm slägtings bemedling, blifvit antagna i rysk tjenst, och genast blifvit utkommenderade i ett asiatiskt krig. Alldeles förkrossad af denna underrättelse, nedsjuknade hon i ett litet rum, som hon i ett privat hus fått hyra, och låg der i flera veckor till sängs. Då hon någorlunda återfått helsan, var hon alldeles utanpenningar, så att hennes belägenhet var fullkomligt hjelplös. Husvärden, en äldre rysk förmögen handlande vid namn U....kow, hvilken var en godhjertad och hjelpsam man, (såsom ofta är fallet i Ryssland bland denna medborgareklass), hade bekostat både läkare, medikamenter och sjukkost, samt under hela sjukdomen dagligen gjort sig underrättad om hennes tillstånd. Men ej nog dermed, utan då hon nu djupt beklagade sin oförmåga att ersätta honom, och bad om anstånd, svarade han, med verkligt ädelmod, att det visst aldrig varit hans mening att af en lidande medmenniska taga en enda kopek för hvad han, sin christliga pligt likmätigt, kunnat göra för henne; äfven hyran cederade han; och som hon förklarat sig ej ämna återvända till Sverige, så gjorde han henne till på köpet en present af 300 rubel, att reda sig med, tilldess hon återfått sina fulla krafter och kunde företaga sig något att lefva af. Som hon hade fått en mycket vårdad uppfostran, och var skicklig både i språk och musik, så beslöt hon att försöka med en flickskola, hvilket också ett par år gick rätt bra. Men sedan det ryktet börjat sprida sig, att hon formerat en oloflig konnässans med en i samma hus boende rysk general, hvilket dock lärer varit ett lömskt förtal af ett par fruntimmer, som voro afundsjuka på hennes ännu ståtliga utseende, så begynte föräldrarne efterhand taga sina döttrar ifrån skolan, så att hon inom några månader måste sluta upp dermed. Denna motgång, jemte hennes föregående lidanden, verkade nu derhän, att hon fick en vådlig sjukdom, liknande nära nog fallandesot; men sedan dessa attacker efter någon tid blifvit mera sällsynta, repade hon åter mod, och började söka sitt underhåll genom matlagning, såväl till hemtning som att ätas på stället; och detta skedde med temlig framgång, emedan hon var snart sagdt det enda fruntimmer i helaPetersburg, hos hvilket hennes landsmän kunde få sig en på svenskt vis anrättad middag. Med denna födkrok har hon, boende å Wasili-ostrow, nu i flere år fortfarit; och sjelf är jag för närvarande en af hennes spisgäster. Men olyckligtvis lära hennes sjukdomsanfall numera komma oftare på, så att det till och med händt att hennes matlagning blifvit derigenom afbruten, och hon, vid gästernas ankomst, befunnits liggande redlös på köksgolvet; hvilket också jag häromdagen fick bevittna. Naturligtvis hafva gästernas antal, oaktadt skyldigt medlidande med hennes beklagliga belägenhet, allt mer aftagit, så att det snart nog torde bli alldeles omöjligt för henne att förtjena sitt uppehälle. Som hennes öden lära vara kända af de flesta här bosatta Svenskar, så hafva de äfven nått mina öron».

»Det der var då en alltför bedröflig historia, hvilkens make jag aldrig hört. Men jag hade väntat mig att af dig äfven få höra någon förklaring öfver hennes besök vid grafven idag, och öfver hennes mystiska klago-utrop. Är det dig möjligt att äfven i detta afseende gifva någon upplysning, så låt det för all del ske nu medsamma.» — »Någon fullt pålitlig förklaring kan jag i detta fall ej prestera», svarade jag; »men om jag sammanlägger några spridda uppgifter om hennes allmänt erkända ömhet mot sina elever med ett par tillfälliga yttranden af henne sjelf om en henne långt ifrån tillskickad helpensionär, som var en liten skönhet, och vid hvilken hon så fästat sig, att hon älskade henne som en mor, så ligger den tanken nära, att denna pensionär just torde varit den vackra Aurora — — —stein.» — »Ja, ja, min bror, så måste det vara! Nu börjar jag begripa! Fru Kl......rr torde förmodligen vänjt sig vid, att kalla denna flicka: »mitt barn!» Men nu återstår ändå att kunna begripa, på hvad sätt hon fått veta sin forna fosterdotters frånfälle.» — »Detblir numera en lätt sak», genmälde min vän: »Se här skall du få höra: Sedan jag igår, som vanligt, intagit min middag hos friherrinnan, tillsade jag henne, att jag dagen derpå ej kunde komma, emedan jag var bjuden på begrafning, och då hon frågade hvem som var död, och jag svarade: En fru Aurora — — —stein; då slog hon häftigt ihop händerna, och, utbristande i gråt, rusade hon tvärt in i sin kammare. Medan jag ännu qvarstod vid dörren, kom pigan ut och sade: »Friherrinnan ber att få veta, huru dags begrafningen kommer att ske.» — »Vi äro bjudna klockan 1», blef svaret.

»Hvad göres oss nu mera vittne behof!» utbrast jag; nu hafva vi ju hela saken för oss klar!»

Idetsamma stannade vagnarne; vi voro framme. Uppkomna i salen, der ett stort bord var dukadt med en ganska lofvande anrättning, möttes vi strax inom dörren af den aflidnas kammarjungfru, som, hållande någonting i handen, syntes angelägen att snart få tala vid löjtnanten. De gingo fram till ett fönster, och ehuru flickan sänkte rösten, kunde vi ändå temligen tydligt höra, hvarom fråga var. Vid fruns afklädning för anställande af svepning hade man vid hennes barm funnit en liten nyckel, fästad vid ett silkes-snöre. Sedan kammarjungfrun försökt denna nyckel i åtskilliga skrin och lådor, hade den slutligen befunnits passa till en liten låda i fruns toilett, och då denna blifvit öppnad, fann hon deri ett lithografieradt porträtt Fotografien var då ännu ej uppfunnen.! ... och det var detta hon nu höll i handen, för att visa löjtnanten. Vid åsynen deraf studsade han; men som porträttet ej var särdeles lyckadt, var han dock osäker på, om han kände rätt; hvarföre han med en frågande blick vände sig till mig. »Prins Oskar!» ...hviskade jag honom i örat Prinsens porträtt hade i tusentals exemplar sålts i Petersburgs alla boklådor.. Han bleknade, men hemtade sig snart åter, nedstoppade porträttet i sin bröstficka, och, efter ett par minuters tankspriddhet, kallade han oss alla till bords.

Mot måltidens slut höll vår löjtnant till tjenstefolket ett tal, som till såväl innehåll som form vida öfverträffade hvad vi af honom kunnat förvänta; hvarpå han till samteliga tjenare, likasom å den saknade matmodrens vägnar, utdelade hvar sin dusör af för dem ingalunda obetydligt belopp, och hvilken de tycktes med särdeles tacksam förvåning mottaga.

Sedan boet blifvit på auktion försåldt och notariens affärs-ställning vederbörligen utredd, skref löjtnanten om allt detta till den aflidnas broder, och sände honom en temligen betydlig summa, utgörande sterbhusets behållning. (Han hade förut notificerat det motsedda dödsfallet.) I doktorns tacksamma svar förekom bland annat den hugnande underrättelsen om den vansinniges redan inträdda förbättring.

Huruvida den besynnerliga händelsen i den kejserliga wursten blef ämne för något prat vid ryska hofvet, kan jag ej säga; men som, åtminstone i Sverige, ej ett enda ord derom kommit till publikens öron, så förmodar jag, att Prins Oskar och grefve Brahe gjort den öfverenskommelsen, att saken skulle noggrannt förtigas.

Då jag ett par år derefter hade besök af en utaf de hoflakejer, som varit prinsen följaktiga på den ryska resan, och som nu till mig öfverlemnade en gengåfva för litet af mig författad s. k. »hof-poesi», föll det mig in att göra honom några frågor; bland annat den, om han trodde, att prinsen funnit sig mycket road af besöket i Petersburg. Derpå svarade han: »Det enda jag derom kan med bestämdhet meddela, är, att då jag ett par dagar efter hemkomsten, i excellensen Brahes närvaro, till prinsen inbar en kopp chocolad, hörde jag, ehuru på något afstånd, den förre yttra till den sednare: »Nåå, det skulle vara behändigt att få veta hvad som bland all den herrlighet, vi uti Ryssland bevittnade, mest intresserade Ers Kongl. Höghet.» — »Ack,» svarade kronprinsen utan ringaste tvekan, »ingenting förekom mig så kärt och trefligt, som det ögonblick, då de trenne unga svenskarne tillropade mig sitt hjertliga: lefve! ... åtföljdt af ett så väl utfördt: Hurrah!!!»
